

Hyvinvointialueen selvitys pelastustoimen palveluiden ja talouden tilasta vuonna 2023

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Pelastustoimen palveluiden saatavuus	5
2.1	Onnettomuuksien ehkäisy	5
2.2	Pelastustoiminnan palvelut.....	14
2.3	Väestönsuojelun palvelut	32
3	Pelastustoimen palveluiden laatu	35
3.1	Valtakunnallisten strategisten tavoitteiden toteuman kuvaus	35
3.2	Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella	41
4	Pelastustoimen palveluiden vaikuttavuus.....	44
5	Pelastustoimen talouden tila	49
5.1	Pelastustoimen talousarvion toteuma ja kuvaus rahoituksen riittävydestä lakisääteisiin palveluihin	49
5.2	Pelastustoimen rahoituksen määrä ja osuus hyvinvointialueen yleiskatteisesta rahoituksesta.....	50
5.3	Pelastustoimen rahoituksen riittävyyden kehitysnäkymät	50
6	Pelastustoimen palveluiden tuottavuus	53
6.1	Toteutetut tuottavuutta parantavat toimenpiteet ja investoinnit sekä tuottavuuden kehittämismahdollisuudet	53

1 Johdanto

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 13 §:n mukaisesti hyvinvointialueen on laadittava vuosittain selvitys pelastustoimen palvelujen toteutumisesta ja talouden tilasta alueellaan. Selvityksessä on kuvattava ja arvioitava, miten pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet, sekä mahdolliset sisäministeriön antamat toimenpidesuosituksot on otettu huomioon hyvinvointialueella. Lisäksi selvitykseen on sisällytettävä hyvinvointialueen alustava esitys saman lain 11 §:ssä tarkoitetuksi investointisuunnitelman pelastustoimea koskevaksi osaksi. Selvitys tulee toimittaa sisäministeriölle ja asianomaiselle aluehallintovirastolle. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen pelastustoimea koskevaa investointisuunnitelmaa vuosille 2025-2028 tullaan tarkentamaan ja investointisuunnitelma vuosille 2026-2029 tulee valmistumaan myöhemmin vuoden 2024 aikana.

Sisäministeriön asetuksella 1213/2022 on annettu tarkempia säännöksiä selvitykseen tulevista tiedoista. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen pelastustoimen selvitys palveluiden toteumasta ja talouden tilasta on laadittu sisäministeriön ohjeistetulle pohjadokumentille. Selvityksen tietosisältö muodostuu sisäministeriön tietopyynnön (VN/3593/2023-SM-81) mukaiseen sisältörakenteeseen niiltä osin kuin tiedot ovat tuotettavissa vuodelta 2023. Talous- ja henkilötiedot perustuvat vuoden 2023 tilinpäätökseen.

Tässä asiakirjassa on pyritty kuvaamaan jokaisen em. asetuksessa mainitun palvelun osalta perustelut palveluiden toteuttamiselle, palvelujen saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet sekä palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja arvioida tulevia tarpeita. Pelastustoimen järjestämislain 13 §:n mukaan hyvinvointialueen on seurattava järjestämisvastuullaan olevan pelastustoimen palvelujen saatavuutta, laatua ja vaikuttavuutta, kustannuksia ja tuottavuutta. Hyvinvointialueen on verrattava tätä tietoa vastaavaan muihin hyvinvointialueita koskevaan tietoon. Tässä asiakirjassa ei ole vertailtu Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palveluiden saatavuutta muihin hyvinvointialueisiin. Vertaamisen toteuttamiseksi tulisi ohjaavan ministeriön toimesta määritellä kriteerit niistä tiedoista, joita tulee verrata sekä määritellä keskeiset mittarit.

Tästä asiakirjasta on poistettu julkisuuslain 24§ perusteella salassa pidettävät osuudet, jotka koskevat onnettomuuksiin tai poikkeusoloihin varautumista, väestönsuojelua taikka turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaista tutkintaa, jos tiedon antaminen niistä vahingoittaisi tai vaarantaisi turvallisuutta tai sen kehittämistä, väestönsuojelun toteuttamista tai poikkeusoloihin varautumista.

Selvitystä käsiteltäessä on otettava huomioon, että hyvinvointialue on ollut järjestämisvastuussa vasta ensimmäisen vuoden 1.1.2023 alkaen ja pelastustoimen palvelujen järjestäminen on perustunut pitkälti vuosille 2021–2024 päätettyyn palvelutasoon. Vuoden 2023 aikana valmisteltiin ja aluevaltuusto päätti pelastustoimen palvelutasosta

vuosille 2024–2026. Kaikilta osin toiminta ei ole vielä vakiintunut ja organisaatio ja ohjausjärjestelmä on vielä evoluutiovaiheessa. Myös rahoituksen riittävyyden osalta on avoimia kysymyksiä suhteessa vaatimuksiin.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksella vuosi 2024 tulee olemaan 20. toimintavuosi. Näiden hyvinvointialueen järjestämisvastuuta edeltävien vuosien aikana on pelastustoimea kehitetty ja palveluja parannettu ilman merkittävää kustannustason nousua suhteessa asukasluukuun. Eli käytännössä väestöpohjan kasvaessa on pelastustoimen palveluja pystytty pitkälti turvaamaan kasvun mukaisesti. Yksittäisiä haasteita ja jopa ongelmia on ollut pysyä kasvun mukana ja tällä hetkellä keskeisin ongelma on riittävä henkilöstön saatavuus palvelutason turvaamiseksi erityisesti toimintavalmiusaikojen osalta. Rahoituksellisesti on ongelma, että hyvinvointialueen pelastustoimelle ei pystytä varmistamaan riittävää investointitasoa ja talouden käyttömenot mm. ICT:n osalta kasvavat volyymia enemmän.

2 Pelastustoimen palveluiden saatavuus

2.1 Onnettomuuksien ehkäisy

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluita ovat pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

- palontutkinta
- yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- onnettomuuskehityksen seuranta
- hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta
- valvontatehtävät
- valmiustarkastukset.

Tässä luvussa arvioidaan onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarvetta, saatavuutta ja kehittämistarvetta.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueen keskeisiksi toimintaympäristön muutoksiksi on tunnistettu väestörakenteen kehitys, lainsäädännön vaikutukset, teknologinen ympäristö sekä ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit. Palvelutason näkökulmasta tulee huomioida toisaalta kasvavat kaupunkikeskukset sekä rakentamisen tiivistyminen tietyillä alueilla.

Pelastuslaitoksen tulee olla mukana varmistamassa rakentamisen ja rakennetun ympäristön turvallisuutta asiakkaille sekä myös oman henkilöstön työturvallisuuden varmistamiseksi. Myös muun lainsäädännön vaikutukset toimintaympäristöön tulee huomioida ennakoivasti, esimerkiksi ekologisuuden vaikutukset, uudet energiamuodot, sähköautojen ja aurinkosähköjärjestelmien sekä maanalaisten latauspisteiden lisääntyminen. Toiminnan suunnittelun kannalta kiinnitetään huomiota siihen mitä palveluita tuotetaan lähipalveluna ja mitä voidaan keskittää sähköisiin etäpalveluihin.

2.1.1 Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta ovat mm.

- rakentamisen, pelastussuunnitelmien laatimisen ja poistumisturvallisuusselvitysten laatimisen ohjaus ja viranomaisen suorittama arviointimenettely,
- omatoimisen varautumisen tukeminen,
- pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaaminen.

Pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ovat muun muassa neuvontapuhelin- ja neuvontasähköpostipalvelut. Turvallisuusviestintää ovat muun muassa yleisötapahtumat, turvallisuuskoulutus, sosiaalisen median viestintä ja mediaviestintä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle:

Turvallisuusviestintäsuunnitelmassa, osana onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelmaa, määritetään vuosittain tarkemmat keinot, kohderyhmät ja voimavarat. Pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutus on kohdennettu lasten ja nuorten, erityisryhmien sekä sosiaali- ja terveystoimen asiakkaiden kanssa työskenteleviin aikuisiin. Lisäksi koulutusta kohdennetaan ikäihmisille sekä erityisryhmille. Tavoitteena oli järjestää 505 tilaisuutta vuonna 2023.

Pelastuslaitoksen vakinaisen henkilöstön lisäksi sopimuspalokuntalaisia hyödynnetään turvallisuusviestinnässä. Vuonna 2023 turvallisuusviestintää teki kolme päätoimista turvallisuuskouluttajaa. Myös pelastusalan liitot osallistuvat sopimusten mukaisesti turvallisuusviestinnän järjestämiseen, he vastaavat erityisesti yritysten ja taloyhtiöiden turvallisuuskoulutuksista.

Toiminnanharjoittajien ohjaaminen pelastussuunnitelmien ja poistumisturvallisuusselvitysten laatimisessa sekä pelastustoimen laitteiden kunnossapidon neuvonta ja ohjaus sisältyvät pääosin valvontatoimintaan. Lisäksi tarjotaan rakenteellisen paloturvallisuuden suunnittelun ohjauspalvelua rakennushankkeeseen ryhtyville.

Ohjauksen, neuvonnan ja turvallisuusviestinnän henkilöstövoimavarojen toteumaa on vaikea arvioida, koska seurantajärjestelmä puuttuu. Ohjauksen ja neuvonnan voimavaroina ovat päätoimiset palotarkastajat ja johtavat palotarkastajat sekä turvallisuuskouluttajat.

Palvelujen saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet:

Turvallisuusviestinnän näkökulmasta palvelutasopäätöksen tavoitteisiin on päästy osittain, turvallisuusviestintää toteutetaan kohdennetusti, suunnitellusti ja yhteistyössä. Kehitettävää olisi etenkin paikallisten tarpeiden ja onnettomuusuhkien huomioidessa, turvallisuusviestinnän kohderyhmien ja toteutustavan valinnassa sekä riskiperusteisen turvallisuusviestinnän kohdentamisessa. Vuonna 2023 pelastuslaitos järjesti 412 tilaisuutta. Tavoite saavutettiin yli 80 prosenttisesti. Tavoitteen saavuttamiseen vaikuttivat turvallisuuskouluttajien resurssivaje sekä päiväkotitilaisuuksien määrän suunnitelmallinen vähentäminen. Pelastuslaitos ja sopimuspalokunnat järjestivät vuonna 2023 yhteensä yli 700 koulutusta tai tapahtumaa, joka vastaa vuoden 2022 tasoa.

Suunnittelun ohjausta toteutettiin neuvotteluiden, sähköpostien ja yhteistyötapaamisten sekä lausuntojen keinoilla. Asiakkaiden tarpeisiin pystyttiin vastaamaan, vaikka toimintaympäristö oli muutoksessa ja vuonna 2023 alkuvuodesta oli rakentamisessa vielä hurja tahti.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

Onnettomuuksia ennaltaehkäisevän toiminnan ja turvallisuusviestinnän vaikutusten ja vaikuttavuuden osoittaminen on vaikeaa. Toimintaympäristöön ja kohderyhmiin kohdennetulla ohjauksella, neuvonnalla ja turvallisuusviestinnällä voidaan kuitenkin olettaa olevan myönteistä vaikutusta ihmisten ja heidän elinympäristönsä turvallisuus-

teen. Vuonna 2023 on tästä syystä otettu käyttöön turvallisuuskoulutuksissa olleille palautelomake, jonka perusteella on kerätty loppukesästä alkaen tietoa asiakaskokemuksesta. Asiakkailta saadun kokemustiedon pohjalta voidaan todeta, että turvallisuuskoulutukset ovat lisänneet osallistujien turvallisuustaitoja ja vähentäneet onnettomuusvahinkoja.

Pelastustoimen onnettomuustilastojen mukaan Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueella sattuneissa tulipalossa, joissa on tehty alkusammutustoimenpiteitä, ne ovat rajoittaneet merkittävästi tulipalojen leviämistä ja näin pienentäneet tulipalojen seurauksia. Taulukossa 1 näkyy rakennuspalojen yhteydessä yritetyn alkusammutuksen osuudet kaikista rakennuspaloista sekä alkusammutuksen vaikutus paloon vuosina 2022 ja 2023.

Vuosi	Rakennuspalojen määrä	Alkusammutusta yritettiin	Alkusammutus sammutti palon	Alkusammutus rajoitti paloa	Alkusammutuksella ei vaikutusta
2022	300	38% (113)	56% (63)	27% (31)	16% (18)
2023	314	31% (97)	66% (64)	25% (24)	8% (8)

Taulukko 1: Alkusammutusyritysten määrä ja vaikutus

Yhteiskunnallinen tilanne huomioiden voidaan arvioida, että tarve ohjaus- neuvonta- ja turvallisuusviestintäpalveluille tulee joko kasvamaan tai vähintään pysymään ennallaan.

2.1.2 Palontutkinta

Palontutkinnan tavoitteena on onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy ja selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja pelastustoiminnan kulku. Palontutkinta on jaettu tyypillisesti tasoille 1–3.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle:

Palontutkinnan ja onnettomuuskehityksen seurannan tuloksia tulee hyödyntää onnettomuuksien ehkäisyn ja pelastustoiminnan kehittämisessä. Palontutkinnan tulee olla johdettua, suunnitelmallista ja tavoitteellista. Lisäksi tulee varmistaa riittävät voimavarat ja suorituskyky osaamisen, kaluston ja varusteiden osalta. Alueen onnettomuusuhkien, tapahtuneiden onnettomuuksien lukumäärän, sijainnin sekä syiden seuranta ja analysointi tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä.

Palontutkintaohjeessa on määritelty 2-tason tutkinnan kynnykset:

- Palokuolemat ja vakavat loukkaantumiset
- Omaisuusvahingot noin 200 000 € tai merkittävät kulttuurilliset arvot
- Pelastuslaitosten teematutkinnat
- Pelastushenkilöstöä loukkaantuu
- Merkittävää huomiota herättävä tulipalo
- Pelastustoiminnan kehittämisen kannalta mielenkiintoinen tulipalo
- Onnettomuuksien ehkäisyn kannalta mielenkiintoinen tulipalo
- Palontutkinnan prosessinomistajan, palontutkintaryhmän johtajan tai päivystävän päällikkö (LUP20) erillisellä päätöksellä.
- Onnettomuudet pelastuslaitoksen valvomissa kemikaalikohteissa, esim.
 - jakeluasemat
 - palavan nesteen varastot.

Palvelujen saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet:

Vuonna 2023 II-tason palontutkintoja käynnistettiin 32 kpl, joista saatiin valmiiksi 25 tutkintaa vuonna 2023 (78,1 %). Yksi tutkinta vuodelta 2023 on vielä kesken ja kaksi valmistui vuoden 2024 alkupuolella. Kaksi tutkintaa päätettiin keskeyttää, koska niistä saatava hyöty ei olisi vastannut niihin käytettyä aikaa. Kahta palontutkintaa ei pystytty käynnistämään lomien vuoksi ja näissä saavutettava hyöty koettiin niin vähäiseksi, ettei tutkintaa käynnistetty loma-ajan jälkeen. Tämä vastaa vuoden 2022 tasoa, joten tutkintaryhmä on pystynyt vakiinnuttamaan toimintansa vuotta 2022 edeltävään tasoon nähden hyvälle tasolle. Tutkintojen perusteella on annettu suosituksia ja annetut suositukset on esitelty vastuullisille tahoille. Suositusten koontitiedosto toimitetaan yleisesti nähtävälle. Suositusten toteutumista on seurattu vuoden 2023 aikana. Palontutkinnan tulosten perusteella kohdennettiin turvallisuusviestintää sosiaalisessa mediassa, esim. parvekepalon osalta. Lisäksi suosituksilla on ollut vaikutusta esimerkiksi pelastustoiminnan suunnitteluun.

Palontutkintaa on kehitetty palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelman mukaisesti ja tutkintaryhmään otettiin uusia tutkijoita vuonna 2023. Tutkintaryhmälle on järjestetty koulutusta, joka laadun puolesta vertautuu hyvin kansainvälisten koulutusten tasoon. Tästä esimerkkinä on yhdessä Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen kanssa järjestetty paikkatutkintakoulutus. Palontutkintaselosteita on hyödynnetty henkilöstön koulutuksessa. Palontutkinnassa annettujen kehitysehdotusten perusteella on kehitetty pelastustoimintaa, joten palontutkintaselosteet ovat vaikuttaneet myös pelastuslaitoksen toiminnan suunnitteluun. Pelastuslaitoksen palontutkintaohje on päivitetty vuonna 2023. Pelastuslaitos on lisännyt yhteistyötä muiden palontutkintaa suorittavien tahojen kanssa, kuten vakuutusyhtiöiden tutkintatoiminta ja sähköpalontutkijat. Yhteistyötä muiden viranomaisten esim. Poliisin kanssa on tiivistetty.

Yhteistyö Uudenmaan alueen pelastuslaitosten (HIKLU) kanssa toimii palontutkinnan työryhmän kautta. Pelastuslaitosten kesken jaetaan tietoa sattuneista paloista, kehitysehdotuksista sekä palontutkinnan havainnoista. Mielenkiintoisiksi arvioituista tulipaloista laaditaan palontutkintaselosteet, jotka jaetaan HIKLU-pelastuslaitosten kesken.

HIKLU-laitosten kesken järjestetään säännöllistä palontutkintakoulutusta sekä koko henkilöstölle suunnattuja palontutkinnan case-koulutuksia.

Pelastuslaitoksen palontutkinta on hyvällä tasolla verrattuna HIKLU-alueen pelastuslaitoksiin. Valtakunnallisella tasolla arvioituna Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen palontutkinta on korkeatasoista ja etenkin järjestetty koulutus on korkeatasoista.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

Palontutkinnalla on ollut vaikutusta pelastuslaitoksen turvallisuusviestintään. Viestintää on kohdennettu tutkinnassa esiinnousseiden havaintojen perusteella, tästä esimerkiksi on viestintä parvekepaloista ja rakennusten ulkopuolelta alkaneista paloista. Palontutkinnan tulosten kautta on lisätty pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden osaamista koulutuspäivien kautta, samoin koulutusta on järjestetty onnettomuuksien ehkäisyn henkilöstölle. Palontutkinnalla on ollut vaikutusta pelastustoimen palveluiden kehittämiseen esimerkiksi vasteita on tarkistettu tulosten perusteella. Palontutkinnan kautta saatuja havaintoja on viety tiedoksi myös muille viranomaisille, kuten rakennusvalvontaviranomaisille ja tätä työtä on tavoite lisätä jatkossa.

Palontutkintaa pyritään jatkossakin tekemään palontutkintaohjeen ja palvelutasopäätöksen linjausten mukaisesti. Tutkintaryhmää täydennetään vuoden 2024 aikana, jotta voidaan reagoida paremmin kaikkiin tutkintakynnyksen ylittäviin paloihin. Ryhmän täydentämisellä pystytään varmistamaan palontutkinnan paras mahdollinen toteutus ja pystytään reagoimaan myös loma-aikoina tarpeisiin. Turvallisuusviestintään täytyy tuottaa syötteitä enemmän, samoin suositusten toteutumisen seuranta tulee kehittää edelleen. Erityisesti valtakunnallisiin teematutkintoihin osallistumisella voidaan saada valtakunnallistakin vaikuttavuutta.

2.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten ja alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön. Muita viranomaisia ovat esim. rakennusvalvontaviranomaiset, kaavoitusviranomaiset, ympäristöterveydenhuollon viranomaiset, poliisi ja sosiaali- ja terveysviranomaiset. Yhteistyötahona ovat lisäksi nuohoojat. Myös kolmas sektori on tärkeä yhteistyökumppani.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle:

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos tekee yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisyssä valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti.

Kumppanuusverkostossa ja HIKLU-alueella on olemassa useita eri asiantuntijaryhmiä, jotka pyrkivät yhdenmukaistamaan ja kehittämään asiakkaille tarjottavia palveluita. Asiantuntijaryhmien työ on suunnitelmallista ja työ kohdentuu kulloinkin ajankohtaisiin teemoihin. HIKLU- pelastuslaitosten kesken tehdään yhteistyötä mm. yhteisen perehdytyskurssin, ohjeiden ja linjausten sekä tiedonvaihdon kautta.

Aktiivista yhteistyötä tehdään myös muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa. Yhteistyö sisältää myös paikallisen ja alueellisen turvallisuuden kehittämisen yhteistyössä alueen kuntien kanssa. Alueen kaupunkiympäristön kasvunopeuden ja toimintaympäristön muutosten takia on erityisen tärkeää olla aktiivisesti mukana turvallisuussuunnittelussa mahdollisimman etupainotteisesti. Lisäksi palvelukohtaisesti tehdään tarpeen mukaan yhteistyötä esim. kuntien lastensuojelun, sosiaali- ja kriisipäivystyksen, valvontaeläinlääkärien, ympäristöviranomaisten ja Puolustusvoimien kanssa.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet:

Valtakunnalliseen yhteistyöhön on osallistuttu aktiivisesti vuonna 2023 mm. ohjeiden valmistelun ja päivittämisen keinoin.

Vuonna 2023 HIKLU-pelastuslaitosten kesken on tehty yhteistyötä mm. yhteisen perehdytyskurssin, ohjeiden ja linjausten sekä tiedonvaihdon kautta. Yhteistyötä on tehty asiakastarpeiden mukaan kaavoittajien ja kaupunkisuunnittelun, rakennusvalvonnan, alueiden käytön ja valvonnan sekä katu- ja liikennesuunnittelun kanssa. Sidosryhmäyhteistyötä on tehty esimerkiksi osallistamalla kuntien yhteistyö- ja suunnittelukouksiin rakennus- ja infrahankkeisiin, kuten Raidejokeriin, liittyen. Olemme tarjonneet palveluina mm. neuvontaa, lausuntoja, viranomaisyhteistyötä tapahtumiin ja yhteisiin julkaisuihin liittyen.

Paikallista yhteistyötä on tehty Länsi-Uudenmaan poliisin kanssa turvallisuusviestinnässä, yleisötapahtumissa ja palontutkinnassa sekä ravintoloiden valvonnan osalta. Yleisötapahtumien osalta yhteistyötä on tehty myös ensihoidon ja Tukesin kanssa.

Vuonna 2023 turvallisuussuunnittelun osalta on tehty lähinnä seuranta tapahtuneista onnettomuuksista ja tilastoista sekä kohdennettu paikallisesti toimenpiteitä esim. jonkin kaupunginosan turvallisuuden edistämiseksi.

Valvontatoiminnassa tehtävän yhteistyön tavoitteena on resurssien tehokas käyttö sekä yhteisten toimintatapojen kehittäminen, asiakkaille tarjottavan palvelun parantaminen ja tiedonvaihto. Yleisötapahtumissa valvontayhteistyötä tehdään poliisin, Tukesin ja HUS kanssa. Jakeluasemien osalta tehdään yhteistyötä kuntien ympäristöviranomaisten kanssa. Ilotulitemyynnin valvontaa tehdään yhteistyössä Tukesin kanssa. Riskiasuntotarkastuksissa tehdään yhteistyötä paikallisen sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Saatujen ilmoitusten perusteella on toteutettu neuvontaa ja ohjausta sekä tarvittaessa palotarkastuksia. Lisäksi poliisin ja aluehallintoviraston kanssa tehdään yhteistyötä ravintola valvonnassa.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

Valtakunnalliseen yhteistyöhön osallistumisella kuten ohjeiden valmistelulla ja päivittämisellä on edistetty palveluiden yhdenmukaisuutta.

HIKLU- pelastuslaitosten kesken tehdyllä yhteistyöllä kuten ohjeiden valmistelulla ja tiedonvaihdolla on edistetty palveluiden yhdenmukaisuutta.

Järjestetyllä yhteisellä perehdytyskurssilla on lisätty osaamista ja kyvykkyyttä, parannettu asiakkaiden saaman palvelun yhdenmukaisuutta ja lain tulkinnan laadukkuutta.

Paikallisella yhteistyöllä kuten kaavoitus- ja kaupunkisuunnitteluyhteistyöllä on parannettu pelastustoiminnan sekä ensihoidon toimintaedellytyksiä.

Sidosryhmäyhteistyöllä kuten lausunnoilla ja infrahankkeisiin osallistumisella on edistetty alueen turvallisuutta.

2.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Onnettomuuskehityksen seurantaan kuuluu onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehityksen seuranta. Seurantaan kuuluu myös omien ja yhteistyössä toteutettavien toimenpiteiden käynnistäminen.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle:

Pelastuslaitoksella tulee olla käytössä ajantasainen tilannekuva onnettomuuskehityksestä. Onnettomuuskehityksen seurannan tuloksia tulee hyödyntää onnettomuuksien ehkäisyn ja pelastustoiminnan kehittämisessä. Alueen onnettomuusuhkien, tapahtuneiden onnettomuuksien lukumäärän, sijainnin sekä syiden seuranta ja analysointi tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet:

Onnettomuuskehityksen seurantaan koskevat tavoitteet saavutettiin pääosin vuonna 2023. Onnettomuuskehityksen seurantaan tehtiin sekä tilannekeskuksessa kahden viikon välein ajettavan tilastoinnin kautta, että tuottamuksellisten ja tahallisten palojen seurantaan. Tämän lisäksi Prontoista on haettu erikseen seurannassa tehtyjen havaintojen perusteella listauksia esimerkiksi tahallisista ajoneuvopaloista tai tiettyjen kohteiden onnettomuuskehityksestä. Pelastuslaitoksen tilannekeskus tuottaa tilastotietoa lähekkäisistä tai muuten sellaisista onnettomuuksista, jotka saattaisivat liittyä toisiinsa. Tuottamukselliset ja tahalliset palot ajetaan ulos kahden viikon välein pelastustoimen resurssi ja onnettomuustietojärjestelmästä (Pronto) ja näistä ilmoitetaan poliisille ne palot, joista ilmoitusta ei ole tehty tilannepaikalta tai heti sen jälkeen. Lisäksi poliisille toimitetaan raakadata paikkatietoineen ko. tehtävistä. Onnettomuuskehityksen seurannan tuottamia tietoja käsitellään pelastuslaitoksen sisällä, mikäli seurannassa nousee esille selviä trendejä. Työtä on pyritty tekemään havaintojen perusteella vuonna 2023, mutta se ei ole ollut säännöllistä. Seurannan tuottamia tietoja jaetaan poliisille.

Onnettomuuskehitysseurannan kautta on kyetty puuttumaan poikkeavaan onnettomuuskehitykseen kahden tyhjän kiinteistön osalta, joiden alueella oli useita tahallisia paloja. Kiinteistön omistajien kanssa sovitut toimenpiteet vähensivät merkittävästi tehtävien määrää. Lisäksi poliisille on koottu tietoja esimerkiksi autiotalojen tuhopoltoista sekä ajoneuvojen tuhopoltoista, sillä niissä havaittiin alueellista kasvua. Onnettomuuskehityksen seurannan kautta on tuotettu dataa myös turvallisuusviestintään, esimerkiksi yläpohjapalojen ja tulisijoista lähteneiden palojen osalta.

Pelastuslaitos on ylläpitänyt omaa tilannekuvaa ja reagoinut tarvittaessa siinä havaittuihin muutoksiin. Tilannekuvan muutoksien perusteella esiin nousseet tarpeet on käsitelty erikseen vastuuyksikössä.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

Palvelulla on kyetty tuottamaan tietoa poliisille onnettomuuskehityksestä sekä tuottamuksellisista ja tahallisista paloista, jota poliisi voi hyödyntää omassa rikostutkinnassaan tai rikostiedustelussa. Palvelulla on kyetty puuttumaan valvontakohteista poistuneiden tyhjen kiinteistöjen onnettomuuskehitykseen yhdessä kiinteistön omistajien kanssa. Palvelulla on kyetty tuottamaan syötteitä turvallisuusviestintään. Tarve työn

kehittämiseksi on tunnistettu ja työn tuloksia tulisi voida hyödyntää esimerkiksi pelastustoiminnan suunnittelussa.

Onnettomuuskehityksen seurannan osalta tulisi jatkossa määritellä seurattavat onnettomuustyytit ja seurannan määräväli sekä osoittaa toimintaan riittävät henkilöstövoimavarat. Osana onnettomuuskehityksen seurantaan tulee myös aktiivisesti seurata toimintavalmiuseräiden tavoitteiden täyttymistä ja pitää yllä ajantasaista analyysia toimintaympäristön muutoksista ja seikoista, jotka osaltaan vaikeuttavat toimintavalmiuseräiden saavuttamista.

2.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy vastuu palvelujen järjestämisestä ja niiden asianmukaisen tuottamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle:

Vuonna 2023 voimassa olleessa palvelutasopäätöksessä ei ole päätetty yhteistoiminnassa hoidettavista tehtävistä, koska palvelutasopäätöksen valmistelu on tehty ennen hyvinvointialueiden toiminnan aloitusta.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet:

Vuonna 2023 Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos ei ole hoitanut onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvia tehtäviä yhteistoiminnassa eri hyvinvointialueiden kanssa.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

Vuoden 2024 alusta voimaanastuvasta Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksessä on päätetty, että Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos ei hoida onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvia tehtäviä yhteistoiminnassa eri hyvinvointialueiden kanssa. Järjestämistavan valvontaa ei tällöin tarvita, eikä tulevia tarpeita määritellä.

2.1.6 Valvontatehtävät

Pelastuslaitoksen on valvottava, että pelastuslain mukaisia yleisiä velvollisuuksia noudatetaan ja että toiminnanharjoittajat ja rakennusten omistajat ja haltijat noudattavat lain mukaisia velvoitteitaan. Pelastuslaitoksen on valvonnassaan tehtävä palotarkastuksia ja muita valvonnan edellyttämiä toimenpiteitä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle:

Valvontatoiminnan tavoitteena on edistää hyvää turvallisuuskulttuuria alueella ja vähentää tulipaloista aiheutuvia omaisuus- ja henkilövahinkoja. Palvelutasopäätöksen pohjalta tavoitteena on toteuttaa valvontatoimintaa onnettomuuksien ehkäisy -suunnitelman (OE-suunnitelma) mukaisesti ja riskiperusteisesti. Valvontasuunnitelma sekä kemikaalivalvontasuunnitelma sisältyvät OE-suunnitelmaan. Tavoitteena on vastata jokaisen asiakkaan palvelutarpeeseen kohtuullisessa ajassa. Määräaikaista valvontaa pyritään tekemään arviolta 1994 kohteessa, jotka määräytyvät OE-suunnitelmassa esitetyn valvontavälitaulukon mukaisesti.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet:

Alueen hyvää turvallisuuskulttuuria on edistetty valvontatoiminnan palvelujen toteutuksella. Valvontatoiminnan näkökulmasta palvelutasopäätöksen voidaan arvioida toteutuneen osittain. Valvontasuunnitelman mukaiset yleiset palotarkastukset toteutuivat 93,3-prosenttisesti vuonna 2023. Asiakkaiden palvelutarpeisiin on kyetty pääsääntöisesti vastaamaan kohtuullisessa ajassa. Kehitettävää on etenkin valvontatoiminnan laadun arvioinnissa, jota varten tarvittaisiin valtakunnalliset vaikuttavat mittarit. Valvontakohteista kerättiin 2023 säännöllisesti asiakaspalautetta yleisen asiakaspalautejärjestelmän ja sähköpostin allekirjoituksessa olevan palautelinkin kautta sekä ohjaamalla asiakas kysyttäessä palautesivulle. Asiakaspalautetta on saatu verrattain vähän, eikä sen kautta ole noussut laajoja tarpeita toiminnan kehittämiseen.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

Vaikutuksia alueen turvallisuuskulttuuriin ei voida arvioida nykyisillä työkaluilla ja menetelmillä. Tällä hetkellä ei ole tapaa määritellä laadun arviointia tai palvelun vaikutusta asiakkaalle. Asiasta on käyty kansallista keskustelua, ja kansallisesti tulisi luoda laadun arvioinnin yhtenäiset työkalut.

2.1.7 Valmiustarkastukset

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan pelastuslain mukaisia järjestelyjä suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle:

Pelastusviranomaisen ei suorita toistaiseksi Pelastuslain 84 §:n mukaisia tarkastuksia pelastuslaissa säädettyjen suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen varautumisjärjestelyjen valvomiseksi. Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarvittaessa edellä mainittuja tarkastuksia. Asia päivitetään osaksi palvelutasopäätöstä, jos toimenpiteisiin ryhdytään laajamittaisesti.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet:

Pelastuslain 84 §:n mukaisia tarkastuksia pelastuslaissa säädettyjen suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen varautumisjärjestelyjen valvomiseksi ei tehty vuonna 2023.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

Pelastuslain 84 §:n mukaisia tarkastuksia pelastuslaissa säädettyjen suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen varautumisjärjestelyjen valvomiseksi ei tehty vuonna 2023, joten vaikutuksia ei arvioida.

2.2 Pelastustoiminnan palvelut

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on

- pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa
- rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastustoiminnassa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytystä ja tehokkaasti.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueen keskeisiksi toimintaympäristön muutoksiksi on tunnistettu väestörakenteen kehitys, lainsäädännön vaikutukset, teknologinen ympäristö sekä ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit. Palvelutason näkökulmasta tulee huomioida toisaalta kasvavat kaupunkikeskukset sekä rakentamisen tiivistyminen tietyillä alueilla ja toisaalta väestön väheneminen ja ikääntyminen erityisesti harvaan asutuilla alueilla. Tiiviillä kasvavilla alueilla tulee huomioida palveluiden tarpeen kasvu ja harveneilla alueilla riittävän turvallisuustason edellyttämien palveluiden varmistaminen. Toiminnan suunnittelun kannalta tulee esimerkiksi selvittää, mitä palveluita tuotetaan lähipalveluna ja mitä voidaan esittää sähköisiin etäpalveluihin. Lisäksi tietyillä alueilla tulee huomioida esimerkiksi kesäasukkaiden määrän ja vuodenajan vaikutukset muutoksina palveluntarpeeseen.

Väestörakenteen kehityksen näkökulmasta tulee lisäksi huomioida, että maahanmuutto jatkuu ja maahanmuuton määrää on vaikea ennakoida. Tämä vaatii pelastustoimen henkilöstöltä yhä enemmän kielitaitoa ja eri kulttuurien tuntemusta.

Politiikan ja lainsäädännön näkökulmasta tulee huomioida esimerkiksi rakentamisen lainsäädännön kehittyminen ja sen perusteella yhteistyön vahvistaminen rakentamisen suunnittelun kanssa. Pelastuslaitoksen tulee olla mukana varmistamassa rakentamisen ja rakennetun ympäristön turvallisuutta asiakkaille sekä myös oman henkilöstön työturvallisuuden varmistamiseksi. Myös muun lainsäädännön vaikutukset toimintaympäristöön tulee huomioida ennakoivasti, esimerkiksi ekologisuuden vaikutukset, uudet energiamuodot, sähköautojen ja aurinkosähköjärjestelmien sekä maanalaisten latauspisteiden lisääntyminen. Onnettomuusriskien taustalla alueen erityispiirteinä ovat myös monimuotoisen rakentamisen lisääntyminen, erityisesti maanalainen ja korkea rakentaminen.

Ilmastonmuutoksen vaikutuksista keskeisiksi onnettomuusriskeiksi on tunnistettu erityisesti myrskyt, tulvat sekä metsäpalot. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueella on laaja rannikkoalue, runsaasti järviä ja vesistöjä sekä pohjavesialueita. Erityisesti tulviin varautumisen yhteistyötä tulee kehittää kuntien kanssa. Keskeisiä tunnistettuja päivittäisiä onnettomuusriskejä ovat rakennuspalot ja -vaarat, tieliikenneonnettomuudet, maastopalot, kiireelliset ihmisen pelastustehtävät sekä vaarallisen aineiden onnettomuudet ja öljyvahingot. Onnettomuusriskien taustalla alueen erityispiirteinä ovat myös monimuotoisen rakentamisen lisääntyminen, erityisesti maanalainen ja korkea rakentaminen. Liikenneonnettomuusriskeihin vaikuttavat tiheä maantieverkosto, suuret liikennemäärät, korkeanopeuksiset väylät, tunnelit sekä vaihtelevat olosuhteet. Myös raide liikenteen kasvu näkyy erityisesti pääkaupunkiseudulla metron, Raide-Jokerin, Turun tunnin juna -hankkeen sekä kaupunkiradan kehityksen takia.

2.2.1 Väestön varoittaminen

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa ja varoittamiseen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.2 Pelastustoiminnan toimintavalmius

Pelastustoiminnan toimintavalmius tulee olla toimintaympäristön riskeihin nähden riittävä. Pelastustoiminnan toimintavalmius muodostuu pelastusmuodostelmien toiminta- valmiusajasta ja niiden suorituskyvystä. Kiireellisissä pelastustehtävissä onnistumiseen vaikuttaa se, kuinka nopeasti onnettomuuspaikalle saadaan tehtävällä tarvittava suorituskykyinen pelastusmuodostelma.

2.2.2.1 Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa Suomi on jaettu 1 x 1 kilometrin kokoisiksi ruuduiksi. Ruudut on luokiteltu neljään riskiluokkaan (I–IV) sen perusteella, kuinka todennäköisiä pelastustoimen kiireelliset tehtävät ovat ruudun alueella. Kullekin riskiluokalle on asetettu enimmäisaika, jossa ruudut tulee tavoittaa. Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Taulukko 1: Toimintavalmiuden tavoiteajat

Riskiluokka	1. yksikön tva	Pelastustoiminnan tva	Pelastusjoukkueen tva
I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoite

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun ensimmäinen pelastustoimen yksikkö on kohteessa. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Hyvinvointialueen selvitys:

Ensimmäisen yksikön toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 6 minuuttia 59 sekuntia vuonna 2023 ja edellisenä vuonna 7 minuuttia 15 sekuntia. Edellisten kolmen vuoden aikojen keskiarvo oli 7 minuuttia 06 sekuntia. Taulukossa 2 on kuvattu toimintavalmiusaikatavoitteet, jotka perustuvat pelastustoimen palvelutasopäätökseen.

Riskiruutujen määrä riskiluokissa I-III, joissa ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika ei toteutunut vuonna 2023:

I-riskiluokka 34 ruutua (26 ruutua vuonna 2022)

II-riskiluokka 24 ruutua (26 ruutua vuonna 2022)

III-riskiluokka 1 ruutua (3 ruutua vuonna 2022)

Vuonna 2023 ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika kiireellisissä tehtävissä on hie-man heikentynyt I-riskiluokan ruuduissa vuodesta 2022 ja se näkyy riskiruutujen lisääntymisenä. Toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani on kuitenkin parantunut vuodesta 2022.

	Riskiluokka			
	I	II	III	IV
<i>Ensimmäisen yksikön riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina</i>	6 min	10 min	20 min	-
<i>Ensimmäisen yksikön ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina (min 50 %)</i>	65 %	85 %	90 %	-
<i>Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoite (mediaani) minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä, riskiluokista riippumatta</i>	7:05			
<i>Pelastustoiminnan riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuuttina</i>	11 min	14 min	22 min	-
<i>Pelastustoiminnan ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina (min 50 %)</i>	65 %	85 %	90 %	-
<i>Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite (mediaani) minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta</i>	11:28			
<i>Pelastusjoukkueen riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina</i>	20 min	30 min	30 min	-
<i>Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoite (mediaani) minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta</i>	12:14			

Taulukko 2: Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen toimintavalmiusaikatavoitteet 2024-2026

Aluehallintovirasto tarkasteli vuoden 2024 alussa ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan toteutumista Länsi-Uudenmaan alueella. Tarkastelussa olivat mukana vuodet 2020–2023. Tarkastelussa kävi ilmi, että alueella on vuoden 2024 alusta lähtien 14 ongelmaruutua. Ongelmaruutujen määrä on neljä (4) vähemmän kuin edellisellä vuonna. Toimintavalmiushaasteita ennakoitaan olevan 33 ruudussa seuraavan kahden vuoden aikana.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos seuraa jatkuvasti toimintavalmiuden toteutumista ja toimintaympäristön muutoksia. Tämän johdosta alueen pelastustoimi on vuonna 2016 hyväksynyt ohjelman paloasemaverkoston kehittämiseksi. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen laatimassa "Ohjelma paloasemien sijoittamiseksi vuoteen 2035" -selvityksessä paloasemaverkkoon vaikuttavia asioita tarkastellaan aluerakennemuutosten, väestöprojektien ja -ennustusten sekä riskiluokitusten ja riskialueiden saavutettavuuden kautta. Ohjelma perustuu aiemmin vuosina 2013 ja 2014 tehtyihin, koko Uudenmaan alueen kattaviin selvityksiin. 22.11.2013 valmistui selvitys Helsingin, Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitosten paloasemaverkon tuottama saavutettavuus -selvitys, jossa tarkasteltiin sen hetkistä tilannetta sekä tehtiin arvio tilanteesta vuonna 2035. Selvitystä tarkennettiin vielä henkilö- ja omaisuusvahinkoriskien osalta vuonna 2014. Ohjelman toteutuksessa on huomioitu Uudenmaan alueen tarpeet vuoteen 2035 asti. Vuonna 2021 tehtiin lisäksi palveluverkko 2050 -selvitys Uudenmaan pelastuslaitosten yhteistyönä. Paloasemat palvelevat pelastustoiminnan sekä ensihoidon riskianalyyysien perusteella määritellyjä tarpeita. Ohjelma paloasemien sijoittamiseksi vuoteen 2035 on hyväksytty vuonna 2016 ja uuden palveluverkko selvityksen perusteella tarkastellaan paloasemien rakentamista 2035 jälkeen.

Otaniemen paloaseman rakentaminen vuonna 2027, jonka tarveselvitys on hyväksytty vuonna 2016. Hankesuunnitelma on hyväksytty vuonna 2020 ja asemakaavamuutos on hyväksytty 15.2.2021. Suunnittelu on aloitettu vuonna 2021. Väliaikaisasema valmistuu vuonna 2024. Espoonlahden paloaseman rakentamisen tarveselvitys on tehty vuonna 2007 ja hankesuunnitelma on hyväksytty vuonna 2016. Suunnittelu on aloitettu vuonna 2020. Espoonlahden aseman rakentaminen on käynnissä ja arvioitu valmistuminen kesällä/syksyllä 2024. Matinkylän paloaseman suunnittelu on aloitettu vuonna 2020. Rakentaminen on käynnissä ja arvioitu valmistuminen kesällä/syksyllä 2024.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos on tunnistanut liikenteestä johtuvat tavoitettavuusongelmat ja on aloittanut HALI-projektin, jonka avulla pyritään vaikuttamaan liikennevalojen toimintaan hälytysajolle suotuisalla tavalla, joka nopeuttasi hälytysajon sujuvuutta jatkossa. Alueen riskiruutujen saavutettavuutta on parannettu vuonna 2021 muuttamalla keskuspaloaseman raivausyksikön suorituskykyä, vastesuunnittelua ja henkilöstöä. Uusi raivausyksikkö vastaa pelastusyksikköä myös sammutuskyvyltään, jonka seurauksena alueen toimintavalmius on parantunut.

Pelastuslaitos seuraa toimintavalmiuden toteutumista säännöllisesti ja tunnistaa kehittämistarpeet. Tällä hetkellä on tavoitettavuusongelmat on tunnistettu Espoonlahden, Matinkylän ja Otaniemen alueelle, joihin suunniteltu rakennettavan uudet paloasemat. Espoonlahden ja Matinkylän asemien luovutus on viivästynyt ja mahdollinen aloitus uusilla asemilla on arviolta 4/24. Otaniemen paloaseman aloitus on suunniteltu vuoden 2024 lopussa, jolloin väliaikainen paloasemarakennus olisi valmis. Lisäksi tavoitettavuusongelmia on havaittu Espoon keskus- Viherlaakso – Laajalahti – Lintuvaara alueella.

Edellä mainittujen rakenteellisten muutosten lisäksi on kehitettävä yhteistyötä liikenteellisten rakenteiden korjaamiseksi esimerkiksi Mikkelän ja Jorvin alueella.

Toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa (SM 21/2012) todetaan riskiluokkien määrittelyn osalta siten, että ”*Tunnistetaan sellaiset onnettomuustyytit sekä yksittäiset riskikohteet, tapahtumat ja yleisötilaisuudet, joiden varalta tarvitaan erityisiä järjestelyjä*”. Esimerkiksi Jorvin sairaala on toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukainen riskikohde, jossa on tunnistettu mahdolliset riskit, joten Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos tekee jatkuvaa onnettomuusriskiarvioita ko. kohteesta ja on mukana aktiivisesti esimerkiksi sairaalan pelastusharjoituksissa.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun vähintään neljän hengen vahvuinen pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Hyvinvointialueen selvitys:

Pelastustoiminnan toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 9 minuuttia 56 sekuntia vuonna 2023 ja edellisenä vuonna 11minuttia 56 sekuntia. Edellisten kolmen vuoden aikojen keskiarvo oli 11 minuuttia 29 sekuntia. Edellä mainitut luvut eivät ole keskenään vertailukelpoisia. Jatkossa selvityksen ohjeistuksessa olisi hyvä käyttää mieluummin mediaania.

Riskiruutujen määrä riskiluokissa I-III, joissa pelastustoiminnan toimintavalmiusaika ei toteutunut vuonna 2023:

I-riskiluokka 8 ruutua (1 ruutua vuonna 2022)

II-riskiluokka 17 ruutua (8 ruutua vuonna 2022)

III-riskiluokka 1 ruutu (2 ruutua vuonna 2022)

Vuonna 2023 pelastustoiminnan toimintavalmiusaika kiireellisissä tehtävissä on hie-man heikentynyt I- ja II-riskiluokan ruuduissa vuodesta 2022. Toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani on kuitenkin parantunut vuodesta 2022. Edellä on nähtävissä, että tiedoissa on pientä ristiriitaa, joka voi johtua Pronto tietojen luotettavuudesta.

Toimintavalmiusaikapuuhteiden korjaamiseksi tehdyt toimenpiteet sekä toimintavalmiuden toteutumiseen vaikuttaneet tekijät ja kehittämistarpeet on kuvattu edellisessä kohdassa. Nämä eivät eroa toisistaan ensimmäisen yksikön toimintavalmiuden ja pelastustoiminnan toimintavalmiuden osalta.

Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoite

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta ja vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä. Koska todellisen pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikoja ei ole käytettävissä, laskennallisena pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikana toimenpidetilasto Prontossa käytetään aikaväliä ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun tapahtumapaikalle on saapunut vähintään yhdeksän

pelastustoimen henkilöä. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Hyvinvointialueen selvitys:

Pelastusjoukkueen toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani koko alueella oli 14 minuuttia 45 sekuntia vuonna 2023 ja edellisenä vuonna 12 minuuttia 38 sekuntia. Edellisten kolmen vuoden aikojen keskiarvo oli 14 minuuttia 21 sekuntia.

Toimintavalmiusaikapuuotteiden korjaamiseksi tehdyt toimenpiteet sekä toimintavalmiuden toteutumiseen vaikuttaneet tekijät ja kehittämistarpeet on kuvattu edellisissä kohdissa. Nämä eivät eroa toisistaan ensimmäisen yksikön toimintavalmiuden ja pelastustoiminnan toimintavalmiuden tai pelastusjoukkueen toimintavalmiuden osalta.

2.2.3 Pelastustoiminnan valmius ja suorituskyky

Tulipaloihin liittyvällä suorituskyvyllä vastataan rakennuspaloihin, maastopaloihin ja muihin tulipaloihin.

Rakennuspalojen edellyttämä suorituskyky

Tehtävät edellyttävät savusukelluskykyä. Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan, savuiseen ja rajattuun sisätilaan tai työskentelyä palavan rakennuksen katolla.

Savusukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa. Palavan ja rajatun sisätilan sammuttamiseen käytetään myös muita menetelmiä kuin savusukeltamista.

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

Maastopalojen edellyttämä suorituskyky

Maastopalojen edellyttämän suorituskyvyn tulee olla toimintaympäristön riskeihin nähden riittävä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

Muiden tulipalojen edellyttämä suorituskyky

Muiden tulipalojen kuten ajoneuvopalojen ja polttoainevarastojen edellyttämän suorituskyvyn tulee olla toimintaympäristön riskeihin nähden riittävä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.4 CBRNE-tilanteisiin liittyvä suorituskyky

CBRNE-tilanteilla tarkoitetaan onnettomuuksia tai tilanteita, joissa on osallisena kemiallisia aineita (C), biologisia taudinaiheuttajia (B), radioaktiivisia aineita (R), ydinenergiaa (N) tai räjähteitä (E).

Kemikaalionnettomuuksien torjuntaa tehdään tarvittaessa kemikaalisukelluksella, jolla tarkoitetaan vaarallisten aineiden (CBRNE) tehtävällä välittömän vaaran alueella tapahtuvia tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa.

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.5 Vesipelastamisen suorituskyky

Vesipelastamista on venekaluston avulla tehtävä pelastustoiminta ja pintapelastus sekä vesisukellus. Pintapelastus tarkoittaa veden varassa veden pinnalta ja välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Työskentely heikoilla jäillä tai voimakkaasti virtaavassa vedessä rinnastetaan pintapelastukseen. Vesisukellus tarkoittaa tehtäviä, jotka edellyttävät vesisukelluslaitetta ja -varustusta ihmisen sekä omaisuuden pelastamiseksi ja ympäristövahinkojen torjumiseksi.

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.6 Pelastustoimen ympäristövahinkojen torjunnan suorituskyky

Pelastustoimen ympäristövahinkojen torjunnan suorituskykyä edellytetään tehtävillä, joissa tehdään kiireellistä öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaa.

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.7 Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn suorituskyky

Putoamisvaarallisella alueella työskentely kattaa sekä korkealta että alhaalta pelastamisen. Tehtävät sisältävät ajoneuvokalustolla ja köysipelastamisella pelastamisen toimenpiteet sekä työskentelyn alueella, jossa on putoamisvaara. Putoamisvaarallisella alueella työskentely voi olla henkisesti ja fyysisesti vaativaa työtä, jonka turvallinen suorittaminen asettaa tekijälle terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyviä erityisvaatimuksia.

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.8 Sammutusveden saamiseen liittyvä suorituskyky

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.9 Muiden paikallisten riskien mukainen suorituskyky

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.10 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarat

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.11 Pelastustoimen kalustovoimavarat

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.12 Alueen kiinteistövoimavarat

Alueen kiinteistövoimavaroilla tarkoitetaan pelastustoimen omistamia ja vuokraamia pelastus/paloasemia, valmiusasemia ja muita kiinteistöjä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.13 Pelastustoiminnan johtamisen suorituskyky

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, ja pelastustoimen muodostelmalla on aina johtaja. Yhteistoimintatilanteissa, joissa pelastustoimintaan osallistuu useampi viranomainen, pelastusviranomainen toimii yleisjohtajana. Pelastustoiminnan johtamisesta laaditaan tarvittavat suunnitelmat, joissa määritellään riskien ja uhkien edellyttämät johtamisjärjestelyt eri laajuisissa ja myös pitkäkestoisissa tilanteissa.

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.14 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonnan suorituskyky

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu ja vastuu palvelujen asianmukaisen hoitamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle:

Tästä asiasta ei ole tehty päätöstä 2021–2024 voimassaolevaan palvelutasopäätökseen eikä tälle ole asetettu tavoitteita.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet:

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen pelastustoiminnan järjestämisvastuuta ei ole jaettu hyvinvointialueiden kesken. Järjestämistavan valvontaa ei tällöin ole tarvittu.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen pelastustoiminnan järjestämisvastuuta ei ole jaettu hyvinvointialueiden kesken, joten aikaansaatuja vaikutuksia ei ole eikä tulevia palvelutarpeita voida arvioida.

2.2.15 Pelastusviranomaisen antama virka-apu

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.16 Kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen suorituskyky

Pelastustoimi osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.17 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Tämä luku käsittelee suunnitelmia, joita pelastuslaitoksen on tehtävä pelastuslain mukaan. Suunnitelmat ovat arvioinnin kohteena olevien pelastustoimen palvelujen tuottamista tukevia asiakirjoja. Aluehallintovirasto arvioi suunnitelmien laatimista ja toteutumista hyvinvointialueen antaman selvityksen perusteella.

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain mukaan laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista

koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

2.2.17.1 Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten ja Häätäkeskuslaitoksen kanssa. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat.

Hyvinvointialueen selvitys:

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet:

Länsi-Uudenmaan alueella sovelletaan HIKLU alueen hälyttämisen ja vastesuunnittelun periaatteita, jotka on kuvattu HIKLU hälytysohjeessa (2018). Hälytysohjeessa on huomioitu yhteistoimintasuunnitelmat ja keskinäisen avunannon suunnitelmat. Hälytysohje on ollut kattava vuonna 2023, joskin ohjeeseen liittyviä vasteita tarkastellaan jatkuvasti ja ne päivitetään tarvittaessa. Varsinkin merialueelle liittyvissä vasteissa on ollut päivitettävää, ja ne on tehty vuoden 2023 alussa.

Kehittämistarve:

Ei varsinaista kehittämistarvetta. Vastesuunnittelua tehdään jatkuvasti yhteistyössä HIKLU-alueella.

2.2.17.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulee myös laatia yhteistyössä pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa.

Hyvinvointialueen selvitys:

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet:

HIKLU-alueen pelastuslaitoksilla on yhteistoimintasopimus. LUP on laatinut vastaavanlaisen yhteistoimintasopimuksen Varsinais-Suomen ja Kanta-Hämeen pelastuslaitosten kanssa. Sopimuksia tai erillisiä suunnitelmia muiden kuin naapuripelastuslaitosten

kanssa ei tällä hetkellä ole. Yhteistoimintasopimukset olivat ajan tasalla vuonna 2023 ja minkäänlaisia puutteita ei ole esiintynyt.

Kehittämistarve:

Lakimuutoksen myötä yhteistoimintasuunnitelmat on tehtävä myös YTA-alueen pelastuslaitosten kanssa (HIKLU+PH-pela+ Kympe+ EK-pela).

2.2.17.3 Yhteistyösuunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Hyvinvointialueen selvitys:

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet:

Yhteistyösuunnitelmat olivat vuonna 2023 ajan tasalla ja toiminta huomioiden suunnitelmat koettiin kattaviksi. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksella on sovittu pelastustoiminnan yhteistyöstä yhteistoimintamuistioissa Suomenlahden merivartioston, Länsi-Uudenmaan poliisin sekä Länsi-Uudenmaan sosiaali- ja kriisipäivystyksen kanssa sekä toimeenpano asiakirjoissa yhteistoiminnasta Kaartin jääkäriyrykmentin, Rannikkoprikaatin ja Uudenmaan prikaatin kanssa.

Kehittämistarve:

Vuonna 2023 aloitettiin sopimusten uusiminen Kaartin jääkäriyrykmentin, Rannikkoprikaatin ja Uudenmaan prikaatin kanssa. Valmistuminen 2024 keväällä.

2.2.17.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastuslaitos vastaa hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mukaan lukien sammutusvesisuunnitelmasta.

Hyvinvointialueen selvitys:

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet:

Suunnitelmat on laadittu ja ne ovat osin ajan tasalla. Suunnitelmia tarkastellaan säännöllisesti ja ne päivitetään tarvittaessa. Vuonna 2023 aloitettiin öljyntorjuntasuunnitelman päivitys. Myös ohjetta päivittäisestä valmiudesta jouduttiin päivittämään, johtuen

vaikeasta työvoiman saatavuudesta, joka johtui osin koronasta. Jalkautusvaiheessa olevan vastuualueprosessin myötä ohjeet tulevat päivittymään säännöllisesti.

Kehittämistarve:

Ei varsinaista kehittämistarvetta.

2.2.17.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on pelastuslain mukaisesti ydinenergialaitos, tuotantolaitos, kaivannaisjätteen alue, vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha tai satama-alue. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta ja järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. Ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttäviä kohteita on hyvinvointialueilla vaihteleva määrä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet:

Vuonna 2023 päivitettiin suunnitelman mukaisesti yksi ulkoinen pelastussuunnitelma. Näin ollen LUP:n ulkoisten pelastussuunnitelmien päivittäminen ja niihin liittyvät harjoitukset ovat ajan tasalla.

Kehittämistarve:

Vuoden 2023 aikana järjestettiin yksi ulkoiseen pelastussuunnitelmaan liittyvä harjoitus. Tulevaisuudessa suunnitelmapohjat on siirrettävä uudelle pohjalle.

2.2.18 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan suorituskyky

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita ja henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Sopimuspalokuntien lisäksi pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna muitakin toimijoita, kuten meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköitä, vapaaehtoista pelastuspalvelua, pelastusalan liittoja, pelastuskoiria sekä radioamatöörejä ja muita vapaaehtoistoimintaan perustuvia organisaatioita ja järjestöjä.

Tässä luvussa arvioidaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamista, palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä niiden

kehitystarvetta. Luvuissa 2.2 vapaaehtoistoiminnan edistäminen, sekä 2.4 sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus, käsitellään myös sivutoimista henkilöstöä. Muissa luvun 2 kohdissa ei käsitellä sivutoimista henkilöstöä.

2.2.18.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.2.18.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytysten edistäminen sisältää taloudellista tukea, kouluksellista tukea tai muuta yhteistyötä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa. Toimenpiteiden tulisi näkyä kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä muun muassa pelastuslaitosten toimintasuunnitelmissa.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle:

Tästä asiasta ei ole tehty päätöstä vuonna 2023 voimassa olleessa palvelutasopäätöksessä. Vapaaehtoistoiminnan edistämisen tavoitteet ja toimenpiteet on määritelty yhteistoimintasuunnitelmassa. Yhteistoimintaan kuuluvat palaverit, seminaarit, koulutustarkastukset ja auditoinnit.

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet:

Yhteistoimintaan kuuluu päällikköpalaverit ja neljä seminaaria vuodessa neljällä eri alueella. Lisäksi sopimuspalokuntien edustajien kanssa pidetään neuvottelukunnan kokoukset neljä kertaa vuodessa. Sopimuspalokunnista auditoidaan vuosittain neljännes. Auditoinnissa voidaan seurata yhdistyksen tilaa ja vaihtaa kuulumisia.

Pelastuslaitos on järjestänyt ja kustantanut sopimuspalokuntien peruskoulutuksen paikallisten pelastusliittojen kanssa. Pelastuslaitos edisti toimintaa taloudellisesti sopimuspalokuntien osallistujamäärän mukaisesti. Pelastusliittojen kautta järjestettiin myös täydennyskoulutusta ja muita erikoisosaamisen kursseja. Koulutusten määrä oli riittävä, koska osalle kursseista olisi mahtunut mukaan enemmänkin kurssilaisia. Pelastuslaitos järjesti mahdollisuuden savusukeltajien pakolliseen lämpimään harjoitukseen. Pelastuslaitos tarjosi sopimuspalokunnille ajantasaisen kaluston alueen riskien mukaisesti.

Lisäksi sopimuspalokuntatoiminnan edistämiseksi on tehty yhteistyötä alan eri järjestöjen kanssa. Edistäminen on sisältänyt myös nuoriso-osastotoimintoja. Käytännön esi-

merkkeinä yhteistyöstä ja toiminnan edistämisestä ovat erilaiset sopimuspalokuntatointaan liittyvät tapahtumat, kuten leirit ja kilpailut. Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (VAPEPA), sekä meripelastusseurojen kanssa on tehty yhteistyötä pelastustoimintaan liittyen.

Aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

Alueen vapaaehtoiset palokunnat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä yhteistoimintaan. Sopimuspalokunnat ovat tuoneet esille, että sopimuspalokuntayhdistyksen pyörittäminen on aikaa vievää työtä ja kuormittaa päättäviä henkilöitä kohtuuttomasti. Tähän ei olla ainakaan vielä pystytty vaikuttamaan, muuta kuin suosittelemalla jakamaan vastuuta useammalle henkilölle.

2.2.18.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan henkilön terveystarkastukset

Jos sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluva savusukeltaja tai muuta vastaavaa raskasta työtä tekevä henkilö ei ole oikeutettu työsuhteen perusteella työterveyshuoltoon, hänelle on järjestettävä työterveyshuoltolain mukaisia tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisevillä palveluilla ja terveystarkastuksilla on tarkoitus ehkäistä ja torjua pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvia terveysvaaroja ja -haittoja ja suojella henkilön turvallisuutta, työkykyä ja terveyttä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut terveystarkastusten toteuttamiselle:

Vuonna 2023 voimassa olleessa palvelutasopäätöksessä ei ole päätetty terveystarkastusten toteuttamisesta. Tavoitteena on ollut toteuttaa terveystarkastuksia voimassaolevan Sisäministeriön ohjeistuksen mukaisesti.

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet:

Terveystarkastuksista on sovittu hyvinvointialueen ja sopimuspalokunnan välisessä palokuntasopimuksessa. Sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalla savusukeltajalla ja muuta vastaavaa raskasta työtä tekeväälle on järjestetty terveystarkastukset ja muut ennalta ehkäisevät palvelut pelastuslain 53 §:n mukaisesti. Pelastuslaitoksen tarjoamat alku- ja määräaikaistarkastukset (terveystarkastukset) toteutetaan yksityisen palveluntuottajan toimesta. Terveystarkastukset ovat toteutuneet sopimusten mukaisesti. Savusukeltajien osalta tarkastuksien voimassa oloa valvotaan vuosittain.

Vuonna 2023 julkaistun Sisäministeriön ohjeen pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan myötä olemme tunnistaneet kehittämistarpeita liittyen ei -savusukeltavien hälytysosaston jäsenten terveystarkastuksiin. Pelastuslaitoksella on tarve lähteä selvittämään asiakokonaisuutta yhteistyössä työterveyshuollon kanssa, jotta voidaan laatia etenemissuunnitelma ja kustannusarvio altisteperusteisille terveystarkastuksille.

Aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

Terveystarkastusten tulevat tarpeet ovat vastaavat kuin aiempina vuosina. On kuitenkin mahdollista, että tarve lisääntyy edellisessä kappaleessa mainitun selvityksen myötä ja tämän seurauksena kustannukset nousisivat.

2.2.18.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimisella sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut koulutustarpeen toteuttamiselle:

Sopimuspalokuntien ja niiden henkilöstön osalta osaamista ja suorituskykyä seurataan muun muassa koulutustarkastuksin ja testauksin.

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet:

Pelastuslaitos järjesti ja kustansi sopimuspalokuntien peruskoulutuksen paikallisten pelastusliittojen kanssa. Pelastusliittojen kautta järjestettiin myös täydennyskoulutusta ja muita erikoisosaamisen kursseja.

Sivutoimisella henkilöstöllä, sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on laissa säädetty koulutus. Kaikilla hälytysosastoon kuuluvilla palokuntalaisilla on vähintään pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus ja 18 vuoden ikä. Koulutusvaatimusten täyttymistä seurataan vuosittain sisältäen peruskoulutusten ja harjoitusten seurannan esim. savusukellustestien seurannan.

Uusia peruskurssilaisia oli noin 60 henkilöä ja savusukeltajia 20 henkilöä. Lisäksi kolme henkilöä kävi sopimuspalokuntien päällikkökoulutuksen ja ryhmänjohtajakursilta valmistui noin 20 henkilöä. Tämän lisäksi oli mm. ensiapu-, ensivaste-, tieliikennepelastamisen-, vauriopuukursseja. Koulutuksen määrä täsmäsi koulutettavien määrään ja tarpeiden kanssa.

Aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

Koulutuksia on kyetty järjestämään koulutustarpeiden mukaisesti. Palveluntarve pysyy vuoden 2023 tasolla, joskin koulutustoimintaa on kehitettävä.

2.3 Väestönsuojelun palvelut

Pelastustoimen viranomaisen tulee pelastuslain mukaan varautua riittävin suunnitelmin ja valmisteluin toimialaan kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen.

Väestönsuojelun (VSS) palveluja ovat muiden muassa

- väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien ja toiminnan yhteensovittaminen
- hyvinvointialueen pelastustoimen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen
- väestönsuojelutehtäviin ja muihin sodan ajan tehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen
- väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen
- pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen.

Tässä luvussa on tarkoitus arvioida väestönsuojelun palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä palvelujen kehittämistarvetta.

Tämä luku on kokonaisuudessaan salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

2.3.1 Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelun suorituskyky

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatimisesta ja päivittämisestä ja tehtävien hoitamiseksi tarvittavista voimavaroista.

2.3.2 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien ja toiminnan yhteensovittaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta huomioiden yhteistoimintatarpeet ja -sopimukset.

2.3.3 Hyvinvointialueen pelastustoimen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluorganisaation henkilöstöstä (pää- ja sivutoiminen sekä sopimuspalokuntien henkilöstö, muu erityishenkilöstö), materiaalin ja tilojen määrittämisestä ja varaamista koskevien suunnitelmien laadinnasta ja päivittämisestä.

2.3.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön, kaluston ja tilojen varaaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten vastuulla on VSS-organisaation henkilöstön, kaluston ja tilojen varaamisen periaatteet ja päivittämisen aikaväli. Se sisältää oman päätoimisen, sivutoimisen ja sopimuspalokuntien, sekä muun erityishenkilöstön VAP-varausten ajantasaisuuden, oman ja tarvittavan erityiskaluston varaamisen sekä mahdollisten väestönsuojeluun tarvittavien tilojen varaamisen.

2.3.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Osaamiseen vaadittavan koulutuksen, perehdytyksen ja osaamisen ylläpidon määrittely ja määrittelyn perusteella suunnitellut toimenpiteet muodostavat VSS-koulutusohjelman.

2.3.6 Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen

Pelastustoimen viranomaisten johtamisen edellytykset poikkeusoloissa on varmistettava. Tämä sisältää

- suunnitelman johtamisesta poikkeusoloissa, mukaan lukien suunnitelman päivitys ja suunnitelmaan perehdyttäminen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen.

2.3.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Yhteistyö sisältää yhteistoimintarakenteet, toimintamallit ja yhteistyön edellyttämän tiedonkulun. Muuta varautumiseen liittyvää yhteistyötä on esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukeminen. Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö on sopimusperustaista.

3 Pelastustoimen palveluiden laatu

Tämän luvun tarkoituksena on selvittää valtioneuvoston vahvistamien pelastustoimen valtakunnallisten strategisten tavoitteiden toteutumista hyvinvointialueilla.

3.1 Valtakunnallisten strategisten tavoitteiden toteuman kuvaus

Tavoite 1: Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.

Hyvinvointialueen selvitys:

Palvelutasopäätös vuosille 2024–2026 on laadittu vuoden 2023 aikana. Toimintaympäristön uhkien ja riskien tunnistamisessa on päivittäisten onnettomuuksien osalta hyödynnetty pelastustoimen resurssi- ja onnettomuus tietokannan (Pronto) tietoja. Vaativampien tilanteiden, suuronnettomuuksien ja häiriötilanteiden osalta Uudenmaan pelastuslaitosten riskianalysissa on nojaututtu viranomaisyhteistyössä laaditussa Uudenmaan alueellisessa riskiarviossa tunnistettuihin riskiskenaarioihin ja tarkennettu niitä erityisesti pelastustoiminnan näkökulmasta.

Nykyistä palvelutasoa on arvioitu perustuen pelastustoimen resurssi- ja onnettomuus-tietokanta Prontoon. Sen tietojen perusteella on tarkasteltu esimerkiksi tapahtuneita onnettomuuksia, onnettomuusvahinkoja ja yksiköiden toimintavalmiusaikoja.

Erityistä tarkastelua vaativat riskikohteet on tunnistettu ja niiden sijainti paikannettu perustuen pelastuslaitosten aluetuntemukseen, omiin kirjauksiin ja järjestelmiin. Keskeisinä toimintaympäristön muutostekijöinä on tunnistettu:

- kansalliset uudistushankkeet
- julkisen talouden heikkeneminen
- väestön monimuotoistuminen ja vanheneminen
- sosiaalisen ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden kasvu
- ilmastonmuutos
- teknologian nopea kehitys
- kriittisen infrastruktuurin toimintavarmuus
- muuttunut turvallisuusympäristö.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksella tarkastellaan palvelutason toteutumisen yhdenvertaisuutta alueen sisäisesti. Palvelujen verkosto on suunniteltu ja sijoitettu siten, että

palvelut tavoittavat kaikki alueen asukkaat ja asiakkaat yhdenvertaisesti. Kehittämistarpeena on tunnistettu, että yhdenvertaisuuden ja laadukkuuden arvioimiseksi tulisi tunnistaa ja määritellä miten näitä asioita arvioidaan ja kytkeä ne omavalvonnan prosessiin.

Hyvinvointialueen palvelustrategia valmistui vuonna 2023 sosiaali- ja terveystoimen palveluista samaan aikaan pelastustoimen palvelutasopäätöksen kanssa. Palvelustrategiaa täydennetään palveluverkkosuunnitelmalla vuoden 2024 aikana. Palveluverkkosuunnitelma sisältää myös pelastustoimen tarvitsemat toimitilat ja palveluvalikoiman.

Tavoite 2: Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa.

Hyvinvointialueen selvitys:

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen henkilöstöresursseja on vähennetty vuoden 2023 aikana. Vähennys on kohdistunut erityisesti ohjaus- ja tukiresursseihin (13 henkilöä), jonka vaikutus asiakasrajapintatyössä tulee näkymään vuodesta 2024 alkaen. Henkilöstön saatavuuden osalta on haasteita, erityisesti palomiesten rekrytointi on vaikeaa ja myös osaavien pelastustoiminnan kenttäjohtajien osalta. Pelastajia ei kouluteta riittävästi ja työvoimapula on näkynyt rekrytoinneissa jo pidemmän aikaa. Palomiesten avoimista paikoista saatiin vuonna 2023 täytettyä 70% (21/30kpl). Palomiesten työvoimapulalla tulee olemaan vaikutusta myös lähivuosien aikana. Lisäksi taloudelliset toimenpiteet tulevat vaikuttamaan avointen tehtävien täyttämiseen.

Henkilöstöpoistuma on kehittynyt negatiiviseen suuntaan. Vuonna 2021 henkilöstöpoistuma oli 3,3 %, vuonna 2022 henkilöstöpoistuma oli 8,3 % ja vuonna 2023 henkilöstöpoistuma oli 14,5% koko henkilöstöstä. Henkilöstön sairauspoissaolot eivät ole laskeneet covid19- epidemiaa edeltävälle tasolle. Vuonna 2023 sairauspoissaolot ovat laskeneet vuoden 2022 tasosta. Vuonna 2023 koko henkilöstön sairauspoissaoloja oli 20,15 henkilötyövuotta (vuonna 2022 sairauspoissaoloja oli 23,28 henkilötyövuotta). Edellä mainitut seikat ovat vaikuttaneet siihen, että pelastuslaitoksen henkilöstöresurssi ei ole ollut riittävä, etenkin palomiesten osalta. Eläkeiän noston myötä pelastushenkilöstön keski-ikä nousee ja työkyvyn ylläpidon näkökulmasta on haasteellista varmistaa henkilöstön kyky toimia operatiivisessa tehtävissä eläkkeelle pääsyyn asti. Palomiestarve olisi arviolta keskimäärin 15 henkilöä vuosittain huomioiden normaali poistuma. Tämän lisäksi mm. palomiesten lähtövaihtuvuudesta ja henkilöstön saataavuudesta johtuen todellinen tarve lähivuosina on arviolta 20-30 palomiestä vuodessa.

Työ toimintaympäristön huomioimisessa ja sen liittämässä osaamistarpeiden tunnistamiseen on vielä kesken. Suorituskykyvaatimuksia ei ole vielä riittävän tarkasti määriteltä muilta osin kuin kelpoisuuksien tai toimintakykyvaatimusten osalta. Työhyvinvointikyselyissä on noussut selkeäksi kehittämiskohteeksi esihenkilötyön parantaminen. Jatkossa työterveyshuollon palveluiden vähentäminen taloudellisesta tilanteesta johtuen saattaa vaikuttaa osaltaan henkilöstön hyvinvointiin.

Vuonna 2023 on kehitetty brändi- ja rekrytointiviestintää henkilöstöresurssien varmistamiseksi. Tämän vaikutus näkyy vuoden 2025 aikana. Keskitettyä työvuorosuunnittelua

on kehitetty henkilöstön tehokkaamman ja tarkoituksenmukaisemman käytön varmistamiseksi mm. perustamalla resurssitoimisto. Hyvinvoivan henkilöstön ja työkyvyn turvaamiseksi varhaisen välittämisen toimintamallin käyttöä on tehostettu. Erityisesti tukea tulee kohdentaa yli 55-vuotiaan henkilöstön työuran pidentämiseen. Operatiiviselle henkilöstölle on mahdollistettu fyysisen toimintakyvyn ylläpito sekä kehittäminen työaikana. On myös lisätty yksi henkilöstöresurssi toimintakyvyn tukemiseen.

Osaamisen hallinnan nykytilanteen seuranta on kyetty parantamaan vuonna 2023 käyttöön otetun osaamisenhallintajärjestelmän kautta, jonka avulla seurataan koulutusten ja harjoitusten toteutumista sekä saadaan kokonaiskuva henkilöstön osaamisesta sekä kyvykkyyksistä. Harjoitussuunnittelussa on tehostettu työturvallisuuden huomiointia, jonka voidaan osaltaan arvioida vaikuttaneen työtapaturmien määrään laskevasti. Vuonna 2024 osaamisen hallinnan painopisteinä ovat varautuminen ja perehdytyksen laadun parantaminen sekä osaamisen kartoittaminen. Uuden pelastussukellusohjeen velvoittamaa osaamisen hallinnan velvoitetta tullaan edistämään vuoden 2024 aikana. Lisäksi keskitytään pelastustoiminnan harjoittelun ohjaamiseen laadulliseen suuntaan määrällisen sijaan sekä harjoitussuunnitelmien ja koulutusmateriaalien laadun parantamiseen ja yhdenmukaistamiseen.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen työhyvinvointiohjelmassa on työhyvinvointitoimenpiteiksi määritelty tiedolla johtaminen, oikeudenmukainen ja ammattitaitoinen johtaminen, hyvinvoiva työntekijä, osaamisen jatkuva kehittäminen sekä osallistava ja valmentava työkuultuuri. Tiedolla johtamisen kokonaisuuteen kuuluu mm. kuukausittaiset PULSSI-kyselyt, joiden tavoitteena on koota tietoa henkilöstön jaksamisesta, esihenkilötyöstä ja työyhteisön tavasta toimia sekä työterveyslaitoksen joka toinen vuosi toteutettava laaja työhyvinvointikysely ja HR-mittareiden, kuten vaihtuvuuden, sairauspoissaolojen sekä suositteluindeksin säännöllinen seuranta. Oikeudenmukaiseen sekä ammattitaitoiseen johtamiseen pyritään kehittämällä johtamistaitoja esihenkilöiden koulutusten avulla. Hyvinvoivan työntekijän kokonaisuus sisältää e-passin henkilöstöedut, omasta hyvinvoinnista huolehtimisen sekä työhyvinvointiin liittyvät valmennukset. Osaamisen kehittäminen sisältää elementtejä muista toimenpiteistä koulutusten ja valmennusten osalta sekä yksilölliset tavoitekeskustelut, tilannekeskustelut sekä työsuorituksen arvioinnin. Osallistava ja valmentava johtaminen koostuu työnohjauksesta sekä TYHY-päivistä.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksella on käytössä anonyymi palautekanava, jonka avulla henkilöstön on mahdollista ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista anonyymisti. Kaikki ilmoitukset käsitellään puolueettomasti ja välitetään johdolle tiedoksi. Jatkossa palautekanavaan tulleista työhyvinvointiin liittyvistä ilmoituksista tehdään säännöllisesti koosteita, jotka käsitellään työhyvinvointitiimissä yhdessä muiden työhyvinvointiin sekä työturvallisuuteen liittyvien palautteiden kanssa ja viedään säännöllisesti työolojaostolle tiedoksi toimenpiteitä varten.

Tavoite 3: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.

Hyvinvointialueen selvitys:

Turvallisuusviestintää on tehty OE-suunnitelman mukaisesti. Väestön omatoimista onnettomuuksiin varautumista tuettiin turvallisuuskoulutuksilla ja turvallisuusviestinnällä, jota tehtiin vuosikellon mukaisesti. Palotarkastusten jälkivalvonta on vahvistunut uuden valvontaprosessin myötä. HIKLU-alueen maksuperusteet on tarkastettu ja päivitetty yhdenmukaisiksi. Pientalojen paloturvallisuuden itsearviointimenetelmää kehitettiin vuonna 2023. Lisäksi olemme osallistuneet onnettomuuksien ehkäisyn sovelluksen kehittämiseen. HIKLU- pelastuslaitosten kesken tehdyllä yhteistyöllä kuten ohjeiden valmistelulla ja tiedonvaihdoilla on edistetty palveluiden yhdenmukaisuutta.

Kehitettävää olisi etenkin paikallisten tarpeiden ja onnettomuusuhkien huomioidessa, turvallisuusviestinnän kohderyhmien ja toteutustavan valinnassa sekä riskiperusteisen turvallisuusviestinnän kohdentamisessa. Valvontatoiminnan osalta kehitettävää olisi valvontatoiminnan laadunarvioinnissa, jota varten tarvittaisiin valtakunnalliset vaikuttavat mittarit. Lisäksi palotarkastusten itsearvioinnin toteuttamiseksi tarvittaisiin valtakunnalliset arviointikriteerit.

Tavoite 4: Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.

Hyvinvointialueen selvitys:

Pelastustoimen strategisten tavoitteisiin asiaa peilaten, voidaan todeta, että Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksella voidaan arvioida olleen kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa vuonna 2023. Johtamisjärjestelmä ja paloasemaverkosto on kattava ja suunniteltu jatkuvuudenhallintaa sekä asiakkaan tavoitettavuutta silmällä pitäen. On kuitenkin huomioitava, että toiminta-alueen kehittyessä esimerkiksi paloasemaverkosta tulee laajentaa.

Pelastustoiminta on suunniteltu alueellisten riskien mukaisesti, joskin henkilöstövaje aiheuttaa ajoittain haasteita toiminnan tehokkaalle toteuttamiselle.

Suorituskyvyn koulutuksen suunnitelmallisuutta on tarpeen kehittää. Uusiin paloasemiin liittyvän henkilöstön avulla tullaan parantamaan toimintavalmiudessa havaittuja puutteita, lisäksi henkilöstövoimavaroja käytetään mahdollisimman optimaalisesti palveluiden tuottamiseksi.

Pelastuslaitos on osallistunut vuonna 2023 pelastustoiminnan johtamisen valtakunnallisesti yhteensopivien ohjeiden ja suunnitelmien valmisteluun, mukaan lukien HNS -varautuminen. Vuoden 2024 aikana ohje tullaan ottamaan käyttöön ja yhteensovittamaan pelastuslaitoksen sisäiset toimintaohjeet siihen.

Alueen sopimuspalokuntien toimintaa on tuettu, jolla on varmistettu se, että pelastustoiminta säilyy turvallisuuden lähipalveluna, tähän liittyy myös mm. alueelliset varautumisen koulutukset.

Tavoite 5: Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.

Hyvinvointialueen selvitys:

Tämä kappale on salassa pidettävä julkisuuslain (621/1999) 24.1§:n 8 kohdan perusteella.

Tavoite 6: Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin.

Hyvinvointialueen selvitys:

Pelastuslaitos on lahjoittanut vuonna 2023 Ukrainan pelastustoimelle kalustoa. Pelastus- ja ensihoitohenkilöstöä on kannustettu hakeutumaan kansainvälisen pelastustoiminnan peruskurssille. Tämän jälkeen henkilöstöllä on mahdollisuus hakeutua oman mielenkiintonsa mukaisesti erilaisille kansainvälisille siviilikriisinhallinnan kursseille ja tehtäville. Tämä koskee myös HNS-kurssia. Pelastuslaitos osallistuu vuoden 2024 aikana osana HIKLU-verkosta Viron pelastustoimen kehittämiseen. Kansainvälisen avun vastaanottamisen valmiutta ylläpidetään HIKLU-yhteistyönä siten kuin siitä on yhteistyössä sovittu.

Tavoite 7: Pelastustoimen palveluiden ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan.

Hyvinvointialueen selvitys:

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen omaa tiedolla johtamista on kehitetty merkittävin harppauksin ja pelastustoimen johtamisen tueksi tarvittavaa informaatiota on jalostettu yhdessä muun hyvinvointialueen tiedolla johtamisen kehittämisen kanssa linkittyen myös talousohjaukseen. Kansallinen tiedolla johtamisen ratkaisu etenee hyvinvointialueen tarpeisiin nähden liian hitaasti ja voi aiheuttaa jatkossa ongelmia tiedon eheyden kanssa.

Pelastustoimen yhtenäinen tietohallintamalli edellyttää kansallista viitearkkitehtuuria ja sellaista ei ainakaan toistaiseksi ole ollut saatavissa. Pelastustoimen kokonaisarkkitehtuurin kuvauksia ei ole tullut hyvinvointialueiden käyttöön. Kokonaisuutena kansallinen yhtenäinen tiedonhallinnan ohjaus ei toimi.

Pelastuslaitoksen toimialasidonnaisten järjestelmien osalta, on pelastuslaitoksella omaa tietoteknistä osaamista ja mm. järjestelmäasiantuntijat ja suunnittelijat on määriteltävä pelastusviranomaisiksi, jolloin heillä on myös tarvittaessa pelastuslain 91 § mukaisen toimenpiderekisterin tietojen käsittelyoikeus pelastustoiminnan johtajien ja valvontatoimintaa tekevien henkilöiden lisäksi.

Keskeisin oma kehittämishanke on palontutkinnasta saatavien tietojen ja oppien hyödyntäminen sekä pelastustoiminnassa että onnettomuuksien ehkäisyssä, tavoitteena onnettomuuksista oppiminen.

Tavoite 8: Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta.

Hyvinvointialueen selvitys:

Pelastustoimen investointien vaikuttavuus ja hyötyjen arvioiminen palvelutuotannossa on haasteellista. Investointipäätöksiin liittyy aina useita huomioitavia näkökulmia, toimijoita ja tavoitteita, tarpeiden arviointia ja priorisointia, jotka voivat olla myös keskenään ristiriitaisia. Investointien osalta joudutaan myös tasapainoilemaan lyhyen ja pidemmän tähtäimen tavoitteiden välillä, ja tarkastelemaan sekä taloudellisia että vaikeasti rahassa arvioitavia tekijöitä.

Investointien tarve pyritään arvioimaan entistä tarkemmin toimintavalmiuden varmistamisen tarpeiden ja riskianalyysin perusteella. Pelastuslaitoksella ollaan ottamassa käyttöön kaluston elinkaarikustannusten hallinnan toimintamallia, jossa mm. tutkitaan mahdollisuuksia pidentää kaluston käyttöikää toimintavarmuutta vaarantamatta sekä kierrättää kalustoa vilkkaampien ja rauhallisempien toimipisteiden välillä. Samalla arvioidaan uudenlaisten toimintamallien käyttöönoton mahdollisuuksia (mm. kärkiyksikkö-toimintamalli). Investointihankintojen valmistelussa on tunnistettu tarve sille, että kustannushyöty mallinnuksen kriteerit olisivat kansallisesti (SM) vertailukelpoisia.

Pelastustoiminnan operatiivista kalustoa uusitaan huomioiden ajoneuvokaluston riittävyys, toimintakyky, sekä pelastusyksiköiden varakaluston riittävyys mahdollisten rikoontumisien varalle. Lisäksi jatkuvuuden hallinnan ja talouden näkökulmasta on järkevää edelleen luovuttaa toimivaa kalustoa VPK:n käyttöön sekä varmistaa, että pelastuslaitoksella on tarvittaessa käytössä lisäyksiköitä ja kalustoresurssia esim. suuronnettomuuksien varalle. Öljyntorjuntakaluston ylläpitäminen ja torjuntavalmiuden rakentaminen perustuu riskianalyysiin ja investoinneilla pyritään varautumaan mahdollisiin öljyntorjuntaa vaativiin onnettomuuksiin. Öljyntorjuntakaluston suorituskyky on erityisvalmiuden ylläpidon kannalta välttämätön ja hankinnoilla mahdollistetaan tehokkaampi torjuntatoiminta yhteistyössä eri viranomaisten kanssa. Ensihoidon kaluston ja laitteiden uusinnalla varmistetaan sekä ensihoidon palveluiden että ensivaste palveluiden tuottaminen sopimuksen mukaisesti. ICT-investoinneilla varmistetaan mm. päätoimisten paloasemien turvalliset yhteydet sekä pelastustoiminnan johtaminen poikkeus- ja häiriötilanteissa.

Merelliset ympäristöonnettomuudet ovat kansallisesti todettu merkittäväksi riskiksi. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen suorituskyky erityisesti merellisissä tehtävissä tulee laskemaan, jos suunniteltuja korvausinvestointeja ei kyetä toteuttamaan.

Lähi vuosien alusinvestoinnin suunnittelussa ja toteuttamisessa tavoitellaan yhteistyötä muiden pelastuslaitosten kanssa. Kustannussäästöjen ohella tavoitteena on kaluston yhdenmukaistaminen soveltuvin osin.

Tavoite 9: Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä

Hyvinvointialueen selvitys:

Hyvinvointialueen sisällä pelastustoimen hallinta ja ohjausmalli on määritelty hallintosäännössä sekä pelastuslaitoksen toimintaohjeessa. Kansallisesti ohjausmallissa on ongelmana, että rahoitus ei kulje ohjauksen mukana hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujen tuottamiseen. Eli yleiskatteellisella rahoitusosuudella joudutaan rahoittamaan sosiaali- ja terveystoimen merkittävästi nopeammin kasvavien palvelutarpeiden kuluja.

Yhden haasteen muodostaa ensihoidon rahoitus, erityisesti Uudenmaan erillisirratkaisuissa. Eli hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki maksavat erikoissairaanhoidosta HUS-yhtymälle (Uudenmaan erillislain mukainen järjestäjä), joka ostaa ensihoitopalvelut hyvinvointialueelta. Lähtökohtaisesti hyvinvointialueuudistuksessa oli yhtenä tavoitteena pelastustoimen ja ensihoidon synergia, mutta ohjausmalli ei tue tätä.

Valtakunnallisesti pelastuslaitokset tekevät vahvaa yhteistyötä ja pyrkimys on, että tällä yhteistyöllä saavutetaan synergioita sekä toiminnallisissa että teknisissä ratkaisuissa. Tällä hetkellä on vireillä useita kansallisia tietoteknisiä kehittämishankkeita ja näiden sovittaminen hyvinvointialueitasoihin ratkaisuihin edellyttää aktiivista etupainotteista vuorovaikutusta ja hyvinvointialueiden tarpeiden huomioon ottamista, jotta ei tehdä päällekkäisiä ratkaisuja.

3.2 Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Sisäministeriön suositusehdotukset ovat:

- Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista.
- Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen.
- Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle.
- Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumiseen kohdenneet resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.
- Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastusalan työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.

Hyvinvointialueen selvitys:

Pelkästään jo taloudellinen tilanne pakottaa uudistamaan toimintaa, koska nähtävissä oleva rahoitus ei tule riittämään hyvinvointialueen nykyisenkaltaisten palvelujen järjestämiseen samalla tasolla ja samoilla kriteereillä, eli toiminnan täytyy uudistua ja löytää vaikuttavimmat keinot turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi alueella.

Tavoitteena onnettomuuksien vähentäminen ja tulipalojen määrän puolittaminen on kansallisesti ajateltuna varsin hyvä, mutta yksittäiselle hyvinvointialueelle vietyä, ei täysin toimiva. Iso osa tapahtumista on sellaisia, että niihin voidaan vaikuttaa muulla kuin pelastustoimen keinoin ja lainsäädännöllä. Määrän puolittamisen sijasta pitää enemmän pohtia vahinkojen laajuutta ja vaikutuksia. Yksittäinen kuiva kesä vaikuttaa syttymien määrään, vaikka palot sammutettaisiin nopeasti. Samoin pari kausimyrskyä vaikuttaa onnettomuuksien määrään enemmän kuin pelastuslaitoksen turvallisuusviestintä tai valvontatoiminta.

Pelastustoiminta ei ole ainoa keino vaikuttaa onnettomuusriskiä vähentävästi ja siksi toimintavalmiuden ja toimintavalmiusajan lisäksi riskin minimoimista pitää arvioida myös muun vaikuttamisen kautta, ottaen huomioon myös riskikohteiden omatoiminen valmius (riskin aiheuttajan vastuu).

Pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuuksien uhkien, määrän ja syiden kehitystä. Jos uhkissa tai onnettomuuksien määrässä tapahtuu merkittävä lisääntyminen ja onnettomuuksien syyt osoittavat puutteita turvallisuusjärjestelyissä tai systemaattisen virheen ihmisten käyttäytymisessä, on asia pyrittävä korjaamaan ensisijaisesti onnettomuuksia ehkäisevillä toimenpiteillä. Jos onnettomuuksia ehkäisevä toiminta ei ole mahdollista, on parannettava pelastustoimen toimintavalmiutta (SM 21/2012). Toimintavalmiuden puutoksia on havaittu lähinnä Espoon alueella. Näihin havaintoihin reagoitu mm. seuraavilla tavoilla: Keskuspaloaseman pelastusyksikön päivitys, HALI-projektiin osallistuminen, Otaniemen paloaseman perustaminen 20204 aikana, Jorvin sairaalan henkilökunnan koulutus, sekä toimenpiteitä yksiköiden lähtöaikojan parantamiseksi.

Nykyisessä turvallisuustilanteessa on tunnistettu Länsi-Uudellamaallakin tarvetta panostaa väestönsuojelun valmiuteen ja suorituskykyyn. Tässä kohti on korjausvelkaa päässyt syntymään kohtuuttomasti, kun on jouduttu käyttämään voimavaroja päivittäisen valmiuden turvaamiseen.

Pelastustustoimen kyvyssä tuottaa palveluita korostuu henkilöstön toimintakyky, jonka edellytyksenä on henkilöstön hyvinvointi. Hyvinvoiva henkilöstö onkin tärkeä voimavara menestyksellisessä organisaatiossa. Pelastustoimi on henkilöstövaltainen palvelu ja Länsi-Uudellamaalla pyritään kehittämään työhyvinvointiohjelman mukaisesti osallistavaa ja valmentavaa työkuultuuria sekä panostetaan työntekijöiden osaamisen kehittämiseen ja työhyvinvointiin. Työturvallisuuteen liittyvä riskienhallinta ja siihen liittyvä ilmoitusmenettely on toteutettu työturvallisuuslain edellyttämällä tavalla.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen työsuojeluorganisaatioon kuuluu palvelualuekohtaiset työolojaostot, jollainen on pelastuslaitoksellakin. Pelastuslaitoksella on myös perustettu työolotimi työolojaoston alaisuuteen. Tällä rakenteella pyritään tiedolla johtamisen kautta kehittämään sekä työhyvinvointia että työturvallisuutta.

Tapaturmakehitys on ollut pitkään hyvässä suunnassa ja työtapaturmien määrä on vähentynyt tapaturmien vaaraa aiheuttavien tekijöiden tunnistamisella ja ohjeiden noudattamisen seurannalla. Työturvallisuuden osalta on pyritty kehittämään turvallisuuspoikkeamien havainnointia ja ilmoittamista. Pelastuslaitoksella on aloitettu vuoden 2023 aikana työtapaturmien sisäinen tutkintakäytäntö, josta saatuja tietoja hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Vuoden 2024 aikana keskeinen kehittämistoimenpide on pelastustoiminnan ja ensihoidon riskienhallinnan (PERA) järjestelmästä luopuminen ja korvaavan järjestelmän käyttöönotto. Samalla kehitetään epäasialliseen käytökseen liittyvää ilmoitusmenettelyä ja prosesseja. Esihenkilötyötä kehitetään ja HR-mittareita seurataan säännöllisesti sekä toteutetaan kyselyitä, joiden avulla saadaan tietoa henkilöstön jaksamisesta sekä esihenkilötyön laadusta.

4 Pelastustoimen palveluiden vaikuttavuus

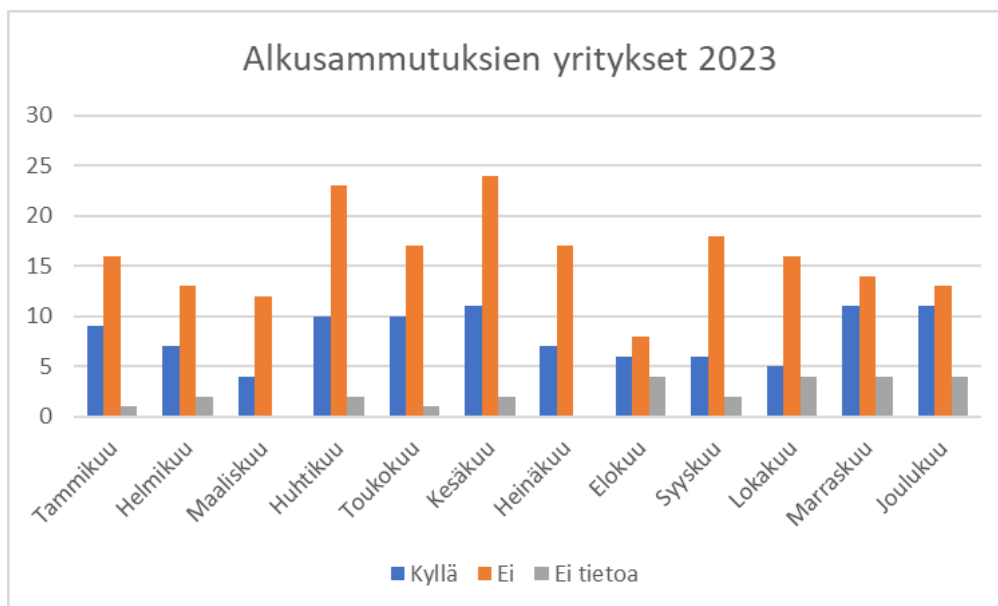
Vaikuttavuudella tarkoitetaan yhteiskunnassa tavoiteltua laajaa muutosta pitkällä aikajänteellä. Vaikuttavuudella voidaan tarkoittaa myös erityisesti toiminnalla tavoiteltavaa myönteistä kehitystä eli yhteiskunnallista hyötyä. Vaikuttavuus syntyy tyypillisesti useiden eri toimijoiden ja tekemisen tuloksena.

Pelastustoimen tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti niin, että ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Hyvinvointialueen selvitys:

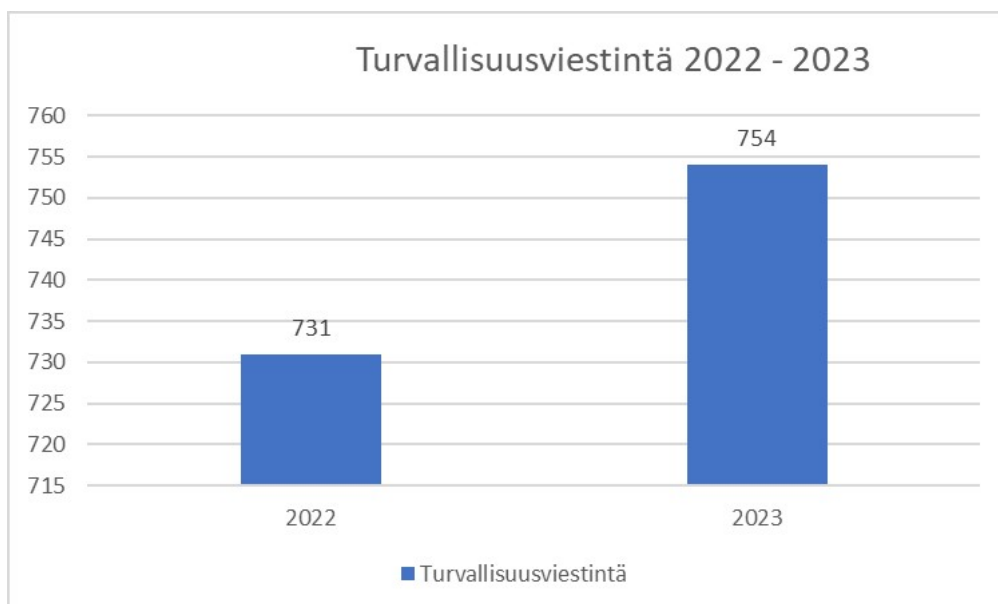
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen pelastuslaitoksen toiminnan vaikuttavuutta voidaan tarkastella muutamien mittareiden avulla. Toiminnan vaikutusta ihmisten turvallisuuden parantamiseen voidaan tarkastella alkusammutusyritysten määrän perusteella sekä siitä näkökulmasta, kuinka alkusammutus on vaikuttanut tulipalon etenemiseen. Lisäksi voidaan tarkastella turvallisuusviestinnän ja turvallisuuskoulutusten toteumaa suhteessa tavoitteisiin.

Vuonna 2023 alkusammutusta yritettiin asukkaan toimesta 31 % rakennuspaloista ja alkusammutus sammutti palon 66 % alkusammutusta yritetyissä tapauksissa. Asukkaan alkusammutus rajoitti paloa 25 % alkusammutusta yritetyissä tapauksissa. Kuvassa 1 on nähtävissä alkusammutusyritysten määrät vuonna 2023.

Kuva 1: Alkusammutuksien yritykset asukkaan toimesta rakennuspalloissa vuonna 2023

Länsi-Uudenmaan alueella järjestettiin yhteensä 754 turvallisuusviestintää ja turvallisuuskoulutuksen tilaisuutta vuoden 2023 aikana, joista 412 oli pelastuslaitoksen päätoimisen henkilöstön järjestämiä. Kuvassa 2 on nähtävissä vuosien 2022 ja 2023 turvallisuusviestintään sekä turvallisuuskoulutusten tilaisuuksien lukumäärät.

Kuva 2: Turvallisuusviestintään ja turvallisuuskoulutusten tilaisuuksien lukumäärät vuonna 2022 ja 2023.

Pelastuslaitoksen toiminnan vaikutusta onnettomuuksien määrään voidaan tarkastella onnettomuuskehityksen perusteella. Taulukossa 3 on esitetty onnettomuuksien esiinty-

vyys onnettomuustyypeittäin vuosina 2022 ja 2023 100 000 asukasta kohden (asukasluku vuonna 2022: 486 346 ja vuonna 2023: arviolta 495 107). Vuoden 2023 osalta vahingontorjuntatehtävien ja paloilmoittimen tarkastustehtävien esiintyvyys on kasvanut eniten suhteessa vuoteen 2022. Vuoden 2023 osalta ensivastetehtävien ja liikenneonnettomuuksien esiintyvyys on laskenut eniten suhteessa vuoteen 2022. Avunantotehtävien ja virka-aputehtävien lukumäärien erot johtuvat selosteiden täyttöohjeen muutoksesta.

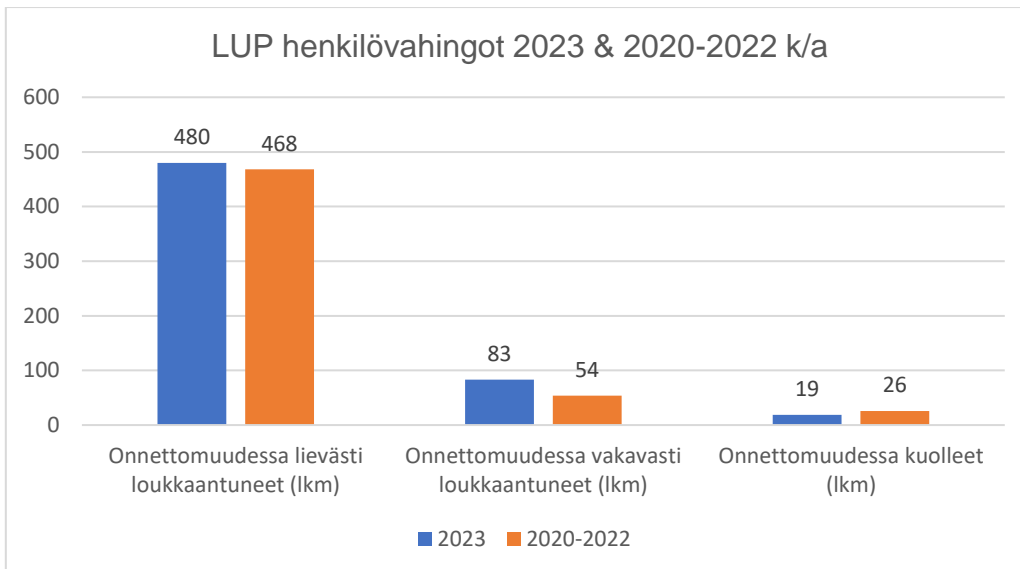
Onnettomuuksien esiintyvyys 100 000 asukasta kohti

Onnettomuustyyppi (ensisijainen)	2022	2023
Rakennuspalo	17,89	18,18
Rakennuspalovaara	43,79	45,24
Maastopalo	47,29	57,16
Liikennevälinepalo	20,56	18,98
Muu tulipalo	39,48	38,78
Liikenneonnettomuus	219,60	187,03
Öljyvahinko	38,86	40,19
Vaarallisten aineiden onnettomuus	4,32	4,44
Räjähdykset/räjähdyksvaara	0,20	0
Sortuma/sortumavaara	0,82	1,61
Häkeen liitetyn paloilmoittimen tarkastustehtävä	254,14	278,93
Muun paloilmoittimen tai palovaroittimen tarkastustehtävä	69,91	97,35
Muu tarkastustehtävä	158,53	149,66
Ensivastetehtävä	247,35	195,71
Ihmisen pelastaminen	24,67	30,70
Eläimen pelastaminen	50,17	50,09
Vahingontorjuntatehtävä	211,17	296,50
Avunantotehtävä	187,73	28,07
Virka-aputehtävä	12,13	179,76
Yhteensä	1648,62	1718,42

Taulukko 3: Onnettomuuksien esiintyvyys onnettomuustyypeittäin 100 000 asukasta kohden vuosina 2022 ja 2023

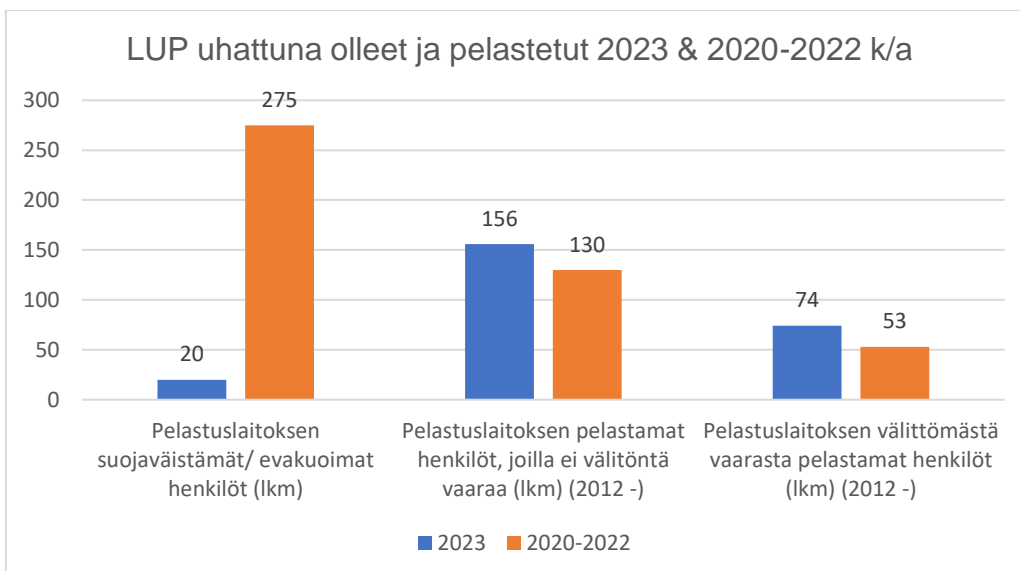
Vaikuttavuustavoitetta siitä, että onnettomuuden uhatessa tai tapahtuttua ihmiset pelastetaan, voidaan tarkastella henkilövahinkojen sekä pelastettujen ihmisten määrän perusteella. Lisäksi voidaan tarkastella pelastustoiminnan ensivasteen toteutumista.

Kuvassa 3 on nähtävissä henkilövahingot vuodelta 2023 suhteessa vuosien 2020-2022 keskiarvoon. Onnettomuudessa menehtyneiden lukumäärä oli vuonna 2023 keskiarvoa matalampi. Onnettomuudessa loukkaantuneiden lukumäärä oli vuonna 2023 keskiarvoa korkeampi.

Kuva 3: Henkilövahingot vuonna 2023 suhteessa edellisten kolmen vuoden keskiarvoon

Kuvassa 4 on nähtävissä vaarassa olleiden henkilöiden määrät sekä pelastettujen henkilöiden määrät vuodelta 2023 suhteessa vuosien 2020-2022 keskiarvoon. Pelastuslaitoksen suojavaistämien/evakuoimien henkilöiden määrä on laskenut merkittävästi vuonna 2023 suhteessa edellisten kolmen vuoden keskiarvoon. Pelastuslaitoksen pelastamien henkilöiden määrä on hieman kasvanut vuonna 2023 suhteessa edellisten kolmen vuoden keskiarvoon.

Kuva 4: Vaarassa olleet ja pelastetut henkilöt vuonna 2023 suhteessa edellisten kolmen vuoden keskiarvoon.

Taulukossa 4 on esitetty pelastustoiminnan ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan mediaani ensivastetehtävissä vuonna 2022 ja 2023. Toimintavalmiuden mediaani on hieman kasvanut vuonna 2023 verrattuna edelliseen vuoteen.

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan mediaani ensivastetehtävissä	
2022	7:16
2023	7:26

Taulukko 4: Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan mediaani ensivastetehtävissä vuosina 2022 ja 2023

Vaikuttavuustavoitetta siitä, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti, voidaan tarkastella omaisuudelle sekä ympäristölle aiheutuvien haittojen rajoittamisen perusteella.

Taulukossa 5 esitetään uhattuna olleet ja pelastetut arvot rakennuspaloissa sekä rakennuspalovaaroissa vuonna 2023 sekä suhteessa edellisten kolmen vuoden keskiarvoon. Uhattuna olleesta omaisuusarvosta on pelastettu vuonna 2023 arviolta 97 %, mikä vastaa edellisten kolmen vuoden keskiarvoa. Omaisuusarvon arviointi on haastava vakiintuneiden arviointikriteerien puuttuessa, joten tieto on suuntaa antava.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos: Uhattuna olleet ja pelastetut arvot rakennuspaloissa ja rakennuspalovaaroissa			
Vuosi	Uhatut arvot (euroa)	Pelastetut arvot (euroa)	Omaisuusarvoista pelastettu (%)
2023	145 056 763	140 949 952	97
2020-2022	177 944 740	172 696 526	97

Taulukko 5: Uhattuna olleet ja pelastetut omaisuusarvot vuonna 2023 suhteessa vuosien 2020-2022 keskiarvoon.

Taulukossa 6 on esitetty öljyvahinkojen ja vaarallisten aineiden onnettomuuksien lukumäärät vuosilta 2020-2023. Vuoden 2023 vaarallisen aineen onnettomuuksien ja öljyvahinkojen määrät ovat pysyneet samalla tasolla verrattuna edelliseen kolmeen vuoteen. Vuonna 2023 oli kaksi suurta öljyntorjuntatehtävää.

Vuosi	Räjähdyksen ja vaarallisten aineiden onnettomuuksia		Vaarallisten aineiden onnettomuuksia		Ei Pohjavesi pohjavesi alueella		Yhteensä
	onnettomuuksia ja vaaratilanteita	onnettomuuksia	onnettomuuksia	Öljyvahinkoja	alueella	alueella	
2020	3	23	180	33	173	206	
2021	1	26	196	31	192	223	
2022	1	21	189	21	190	211	
2023	0	22	199	46	175	221	
Yhteensä	5	92	764	131	730	861	

Taulukko 6: Öljyvahinkojen ja vaarallisten aineiden onnettomuuksien lukumäärät vuosina 2020-2023.

5 Pelastustoimen talouden tila

Hyvinvointialue raportoi tilinpäätöstiedot pelastustoimen palveluluokittain Valtiokonttorille 31.5.2024 mennessä. Tästä syystä kustannustietoja ei tarvitse raportoida hyvinvointialueen vuosittaisessa selvityksessä. Tilinpäätöstietojen ja hyvinvointialueen vuosittaisessa selvityksessä ja sen liitteissä annettujen tietojen pohjalta laaditaan pelastustoimen rahoituksen riittävyttä koskeva selvitys sisäministeriössä. Sisäministeriön vuosittaisessa selvityksessä verrataan kunkin hyvinvointialueen pelastustoimen talouden tilaa suhteessa muihin ja valtakunnalliseen keskiarvoon.

5.1 Pelastustoimen talousarvion toteuma ja kuvaus rahoituksen riittävydestä lakisääteisiin palveluihin

Hyvinvointialueen selvitys:

Talousarvion määrärahat ylitettiin vuonna 2023. Pelastustoimen toimintakate toteutui 38,4 m€ suuruisena ja ylitti talousarvion 2,9 m€ (tilanne 12.2.2024). Lähtökohtaisesti 2023 talousarvio 35,5 m€ oli pienempi kuin vuoden 2022 tilinpäätös 36,1 m€, jolloin niin ikään talousarvio ylittyi. 2023 talousarvion ylittämisen syitä oli useita. Ensihoidon tuotot toteutuivat arvioitua alhaisempana: HUS-ensihoitokorvaus toteutui 600 t € talousarviota alempana, koska suunnitellut toiminnalliset muutokset jäivät toteuttamatta. Kela-korvaukset ja asiakkaiden omavastuumaksut ensihoidon kuljetuksista toteutuivat 350 t€ arvioitua pienempinä vähenevien kuljetusmäärien vuoksi. Vuoden 2023 kulut ylittyivät erityisesti henkilöstökulujen osalta. Ylitöitä ei ollut budjetoitu lainkaan talousarvioon ja vaikka ylitöiden määrää saatiin vuoden mittaan kohtuullistettua tiukalla vuorosunnittelulla, ylittyi talousarvio. Palveluiden ostot ylittivät 600 t€ talousarvion. Näistä suurimmat ylitykset olivat turvallisuusverkon (TUVE) käyttöönottoon liittyvissä palvelinkuluissa 250 t€, koneiden ja kaluston ylläpidossa 350 t€ sekä sopimuspalokuntien korvauksissa 200 t€.

Vuoden 2023 aikana ei toteutettu varsinaisia sopeutustoimenpiteitä laajamittaisesti, mutta ylitöitä yritettiin systemaattisesti hallita pitkin vuotta. Yksi vähän käytössä ollut ensihoidon yksikkö lakkautettiin loppuvuodesta. Investointiohjelmassa vuodelle 2024 suunnitellut investoinnit käynnistettiin jo loppuvuodesta 2023 alkuperäisestä suunnitelmasta karsittuna. Haasteista huolimatta toimintavalmiusaika vaatimuksiin on enimmäkseen kyetty vastaamaan. Tulee kuitenkin huomioida, että toimintavalmiusaika ei kaikin osin toteudu, jos paloasemat ovat vaajaamiehityksellä, jolloin tarvitaan paikalle toisen aseman yksikkö. Etelä-Suomen aluehallintovirasto on antanut Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen pelastustoimelle korjausmääräyksen, jossa määrätään pelastustoiminnan ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikoihin liittyvät huomattavat puutteet korjattavaksi. Uusittu korjausmääräys on tulossa alkuvuoden 2024 aikana. Pelastustoimen

kiireellisistä tehtävistä vuonna 2023 on ollut 92 % täysivahvuus ja 8 % vajaavahvuinen.

Vuoden 2024 talousarviota laadittaessa tunnistettiin useita sopeutuskohteita, joiden avulla kustannuksia voitaisiin hallita. Mm. ohjaus- ja tukiresurssien määräaikaista työrooleja päätettiin jättää täyttämättä. Sopeustoimet eivät näytä riittävän talouskehykseen pääsemiseen. Yleisesti voi todeta, että vuosien 2023 ja 2024 suunnitellulla 6 % palkankorotus tasolla on koko pelastuslaitoksen 31 miljoonan palkkasummalla n. 2 miljoonan euron vuotuinen vaikutus. Hintojen yleinen nousu aiheuttaa myös kustannuspaineita sekä investoinneissa että palveluiden ostoissa. Aluehallintoviraston huomautuksessa Otaniemen alueen toimintavalmiuspuutteisiin on saatava ratkaisu vuoden 2024 vuoden aikana. Suunnitelmissa olevan Otaniemen yksikön toteuttamislaajuudesta riippuen kustannusvaikutukset vuositasolla toteutunevat välillä 0,5–2,0 milj€. Uudet 2024 käyttöön otettavat Matinkylän ja Espoonlahden paloasemat nostavat vuokra-kustannuksia.

5.2 Pelastustoimen rahoituksen määrä ja osuus hyvinvointialueen yleiskatteisesta rahoituksesta

Hyvinvointialueen selvitys:

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen pelastustoimen euromääräinen rahoitus vuonna 2023 oli 33 657 889 euroa (arviolta 70 € / asukas). Rahoituksen määrä vahvistuu, kun tilinpäätös valmistuu myöhemmin vuonna 2024. Pelastuslaitoksen osuus hyvinvointialueen yleiskatteellisesta rahoituksesta muodostaa kehyslaskelmissa 2% osuuden 2023-2026. Lisäksi molempien toimialojen käyttämät keskitetysti budjetoidut erät, kuten Kevan tasausmaksu ja konsernihallinnon palvelut muodostavat 5% osuuden budjetista.

Laskennallinen rahoitus Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujen tuottamiseen vuodelle 2023 oli 39 692 553 euroa eli arviolta 83 € / asukas (laskennassa käytetty vuoden 2021 asukaslukua 478 919).

5.3 Pelastustoimen rahoituksen riittävyyden kehitysnäkymät

Hyvinvointialueen selvitys:

Yleiskatteinen rahoitus ei tule riittämään pelastustoimen palvelujen tuottamiseen vastaavalla tasolla kuin vuonna 2022. Kansallisesti ohjausmallissa on ongelmana, että rahoitus ei kulje ohjauksen mukana hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujen tuotta-

miseen. Eli yleiskatteellisella rahoitusosuudella joudutaan rahoittamaan sosiaali- ja terveystoimen merkittävästi nopeammin kasvavien palvelutarpeiden kuluja. Erityisesti ongelmallista on suorituskyvyn turvaaminen vakavia häiriötilanteita varten ja varautumisessa väestönsuojeluun, kun olemassa olevat palvelut on pyritty mitoittamaan minimiin. Lisäksi investointirahoituksen puolittuminen aiempien vuosien tasosta vaarantaa normaalin investointirytmien sekä lisää kaluston ylläpito- ja kunnossapito kustannuksia, joka ei ollut riittävällä tasolla 2023 (toteuma oli alijäämäinen n. 0,3 milj.). Tilanteen jatkuessa riskinä on asiakkaan saaman palvelun heikentyminen (mm. kaluston luotettavuus, kalustoon liittyvä työturvallisuus, öljyntorjunnan suorituskyvyn heikentyminen).

Nykyrahoituksen riittävyys pelastustoiminnalle näyttää palkka- ja muu kustannuskehitys mielessä haastavalle. Pelastuslaitoksen kustannukset koostuvat 80 % henkilöstökustannuksista. Muutoinkin väestön keskittyessä tiiviimmin kasvukeskuksiin on mietittävä miten toimintavalmiusohjeen vaatimukset ja rahoitus vastaavat toisiaan. Lisäksi on ratkaistava minkälainen henkilöstörakenne parhaiten vastaisi tulevaisuuden haasteisiin. Samalla pelastuslaitoksille osoitetut tehtävät ovat lisääntyneet, kuten kansainvälisiin tehtäviin osallistumisen velvoite sekä yhteinen johtokeskus, mutta niitä ei ole huomioitu rahoituksessa.

Uusien kustannuspaineiden osalta merkittävimpana ulkoisena tekijänä ovat kansallisten ICT-järjestelmien kustannukset. Näistä merkittävimpana yhteisen kenttäjohtajärjestelmän (KEJO) käyttökustannukset, joita jo osin maksetaan, vaikka järjestelmä ei ole käytössä. Siirtyminen VIRVE2 käyttöön tulee vaikuttamaan käyttömenoihin merkittävästi ja arvioilta tulee olemaan 150 % nykyisistä VIRVE-kustannuksista. Lisäksi varaverkkojärjestelmä lisää kustannuksia.

Paloasemaverkoston kehittäminen vaatimusten mukaiseksi tulee lisäämään kustannuksia lähivuosina. Espoonlahden ja Matinkylän paloasemia ei onnistuttu ottamaan käyttöön suunnitellusti vuoden 2023 aikana. Paloasemat luovutetaan hyvinvointialueelle todennäköisesti vuoden 2024 aikana. Vuokrataso nousee merkittävästi hankesuunnitelmaan ja vanhojen paloasemien vuokriin verrattuna. Vanhojen paloasemien vuokrataso on ollut 60 000€ kuukausittain. Tulevista vuokrista ei ole vielä sopimusta. Otaniemen väliaikaisen paloaseman käyttöönotto on arviolta vuoden 2024 lopussa, arvioitu rakennuskustannus on noin 400 000€. Lisäksi Otaniemen varsinaisen paloaseman hankearvio on arviolta 7 milj.€. Paloasemien rakentaminen tulee lisäämään myös ICT-kustannuksia esimerkiksi Tuve-yhteydet (arvio 30–100 k€ investointi kohteesta riippuen) ja henkilöstön laitteiden, lisenssien, tietoliikennemaksujen jne.

Seuraavien 3-5 vuoden kuluessa voidaan arvioida syntyvän uusia kustannuksia ja kustannuspaineita johtuen mm. alueen toimintaympäristön muutoksista sekä henkilöstökuiluista ja ICT-menoista. Alueen väestönkasvun ja demografian muutosten myötä palvelutarpeen kysyntä, johtaa uusien paloasemien perustamiseen, jotta toimintavalmiusaikatavoitteet voidaan saavuttaa. Erityisen ongelmallinen on Kaakkois-Espoon alue (Otaniemi), mutta myös kasvukäytävät raideliikennematkaisujen myötä. Toimintavalmiuden parantaminen Otaniemen alueella tulee vaikuttamaan kustannuksiin

Paloasemaverkoston kehitystarpeita tarkastellaan riskiruuuaineiston päivittymisen yhteydessä, johon tulee vaikuttamaan myös toimintavalmiuden suunnitteluohjeen muutokset. Masalaan on suunnitteilla paloasema 2020-luvun loppupuolella, riippuen kaa-voituksen etenemisestä. Joten on epävarmaa, toteutuuko paloasemahanke arviossa pyydetyllä aikavälillä.

Vuonna 2024 on tarkoitus aloittaa valtakunnallinen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen arvioitu osuus on noin 240 000€. Lisäksi nykyinen tilannekeskuksen toiminta on tarpeen säilyttää, jolloin siitä ei voida laskea

kustannusten alentamista. Jatkuvuudenhallinnan ja varautumisen näkökulmasta materiaalisesta varautumisesta tulevat nousemaan sekä varajärjestelmiin kohdistuu kustannuspaineita.

Uusia kustannuspaineita arvioidaan tulevan ICT-toimintamenojen kasvun myötä, jonka arvioidaan olevan 3–5 % vuosittain. Hyvinvointialueen pelastustoimen kustannustaso tulee nousemaan kansallisten hankkeiden hankerahoituksen loppuessa (mm. Onnettomuuksien ehkäisyjärjestelmä, sähköinen asiointi ja viranomaisten yhteinen kenttäjärjestelmä eli KEJO).

Myös henkilöstökustannukset ovat nousussa, työehtosopimusratkaisuista johtuen. Henkilöstökulut vuonna 2023 olivat 38,1 miljoonaa €. Palkankorotusten vaikutus tulee olemaan noin 6 % vuonna 2024. Tulevina vuosina palkankorotukset nostavat työnantajakustannuksia 3-5% vuodessa.

6 Pelastustoimen palveluiden tuottavuus

Hyvinvointialueen palvelut on suunniteltava ja toteutettava taloudellisesti ja vaikuttavasti. Julkisesti rahoitettuna toimintana myös pelastustoimen tuottavuutta on tarpeen tarkastella hyvinvointialueilla, jotta julkisilla resursseilla voidaan kattaa myös tulevien sukupolvien palvelutarpeita.

Tuottavuudella voidaan tarkoittaa sekä tietyllä panostuksella aikaansaatuja palvelusuuritteiden määrää, että palveluilla aikaansaatuja vaikutuksia. Tuottavuutta voidaan tarkastella tasoeroina eri yksiköiden välillä tai muutoksena ajan kuluessa.

6.1 Toteutetut tuottavuutta parantavat toimenpiteet ja investoinnit sekä tuottavuuden kehittämismahdollisuudet

Hyvinvointialueen selvitys:

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue on ollut järjestämisvastuussa vasta ensimmäisen vuoden 1.1.2023 alkaen. Kaikilta osin toiminta ei ole vielä vakiintunut. Tuottavuutta kehittäviä toimenpiteitä on tehty, kuten sisäisten keskitettyjen palveluiden rakentaminen. On myös tiedostettu, että organisaatioissa ja ohjausjärjestelmässä on vielä tunnistamattomia potentiaalia, joka tulevana vuosina tulee lisäämään tuottavuutta.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksella vuosi 2024 tulee olemaan 20. toimintavuosi. Näiden hyvinvointialueen järjestämisvastuuta edeltävien vuosien aikana on pelastustoimea kehitetty ja palveluja parannettu ilman merkittävää kustannustason nousua suhteessa asukasluukuun. Väestöpohjan kasvaessa on pelastustoimen palveluja pysytty pitkälti turvaamaan kasvun mukaisesti.

Investointien tarve pyritään arvioimaan entistä tarkemmin toimintavalmiuden varmistamisen tarpeiden ja riskianalyysin perusteella. Pelastuslaitoksella ollaan ottamassa käyttöön kaluston ja laitteiden elinkaarikustannusten hallinnan toimintamallia, jossa mm. tutkitaan mahdollisuuksia pidentää kaluston käyttöikää toimintavarmuutta vaarantamatta sekä kierrättää kalustoa vilkkaampien ja rauhallisempien toimipisteiden välillä huomioiden myös sopimuspalokuntien kalusto. Esimerkiksi poistuneiden ambulanssien hyödyntäminen pelastuslaitoksen huoltoajoneuvoina (rahallinen säästö 80 000 €). Samalla arvioidaan uudenlaisten toimintamallien käyttöönoton mahdollisuuksia (mm. karkiyksikkötoimintamalli). Investointihankintojen valmistelussa on tunnistettu tarve sille, että kustannushyöty mallinnuksen kriteerit olisivat kansallisesti (SM) vertailukelpoisia.

Vuoden 2023 aikana on tunnistettu yhteisten investointien hyödyntämisen mahdollisuuksia ja vuonna 2024 yhteishankintoja pyritään mahdollisuuksien mukaan edistämään. Esimerkiksi lähivuosien alusinvestoinnin suunnittelussa ja toteuttamisessa tavoitellaan yhteistyötä muiden pelastuslaitosten kanssa. Kustannussäästöjen ohella tavoitteena on kaluston yhdenmukaistaminen soveltuvin osin. Pelastustoiminnan johtaminen edellyttää alueellista yhteistyötä kustannustehokkuuden parantamiseksi. Pelastustoiminnan tilanne- ja johtokeskusratkaisun myötä saadaan yhtenäinen tilannekuvointi ja resursseja voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisemmin sekä päällekkäisissä tilanteissa että laajavaikutteisissa onnettomuuksissa. Samalla tulee kiinnittää huomiota varautumisen alueelliseen yhteistyöhön.

Pelastuslaitoksella tehdään rekrytointien tiukkaa harkintaa, jonka myötä resurssit voidaan kohdentaa palvelujen kannalta tarkoituksenmukaisimpaan toimintaan. Vuonna 2023 keskitettyä työvuorosuunnittelua on kehitetty henkilöstön tehokkaamman ja tarkoituksenmukaisemman käytön varmistamiseksi mm. perustamalla resurssitoimisto. Lisäksi vuoden 2023 lopussa lakkautettiin yksi perustason painopisteyksikkö vähäisen käyttöasteen vuoksi.

Yhteistyöverkostoissa yhdistetään voimavaroja ja jaetaan parhaita käytäntöjä. Verkostoyhteistyön avulla valmisteltu ohjeistus pyritään pitämään ajantasaisena ja olemaan helposti löydettävissä. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos osallistuu Uudenmaan alueen HIKLU-yhteistyöverkoston toimintaan ja YTA-alueen yhteistyöhön sekä valtakunnalliseen Hyvil Oy:n koordinoimaan pelastuslaitosten kumppanuusverkostotoimintaan. Uudenmaan pelastuslaitosten yhdessä tekemät linjaukset pelastustoiminnassa ja onnettomuuksien ehkäisyssä ovat parantaneet tuottavuutta Länsi-Uudenmaan alueella.

Asiakkaan saaman palvelun toteutumista ja siten myös palvelun tuottavuutta parantavat Uudenmaan alueen riskianalyysityössä sekä normaali- että poikkeusoloja varten on tuotettu palvelujen suunnittelun pohja koko alueella, mukaan lukien palveluverkkorakenne hyvinvointialuerajojen yli. Riskianalyysityötä on hyödynnetty palveluiden suunnittelussa esimerkiksi erikoisyksiköiden sijoittelun osalta.

Yhteisiä tietopohjia ollaan kehittämässä sekä Uudenmaan pelastuslaitosten yhteisessä projektissa että hyvinvointialueen sisällä. Pelastuslaitoksella ollaan kehittämässä tiedolla johtamista, jonka yhtenä osana tullaan tarkastelemaan tuottavuuden mittareita. Tämä parantaa palvelujen suunnittelua ja voimavarojen kohdentamista.

Mahdollisuuksia tuottavuuden kehittämiseksi nähdään myös pelastustoimen tietojärjestelmähankkeiden toteuttamisessa. Kansallisten järjestelmähankkeiden viivästyminen ja laajuuden supistuminen on johtamassa tilanteeseen, että hyvinvointialueen omat ratkaisut mm. tiedolla johtamisella ovat sellaisella tasolla, että hyvinvointialueella ei ole mahdollisuutta ottaa kansallista ratkaisua käyttöön. Tämä johtaa tilanteeseen, että kansallisesti yhteistä tietoa pelastustoimen tilasta ei ole saatavilla. Jatkossa on tärkeää, että kansalliset tietojärjestelmähankkeet saataisiin kohtuullisessa ajassa valmiiksi, jotta niitä voitaisiin hyödyntää tiedolla johtamisessa ja tuottavuuden kehittämisessä.